

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Mikaela Rosén

Näthat

Internet som nytt forum för brott mot den
personliga integriteten

LAGM01 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Christian Häthén

Termin för examen: Period 1 HT 2015

Innehållsförteckning

Summary.....	1
Sammanfattning.....	2
Förord	3
Förkortningar	4
1 Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och frågeställningar.....	7
1.3 Metod och material	7
1.4 Forskningsläge	11
1.5 Avgränsningar	12
1.6 Disposition.....	14
1.7 Begrepp	14
2 Teoretiska resonemang.....	16
2.1 Straffrättsliga principer	16
2.2 Kriminalisering av brott.....	16
2.3 Yttrandefriheten och skyddet för den personliga integriteten	17
3 Näthat och den svenska lagstiftningen.....	20
3.1 Ärekränkingsbrotten.....	20
3.1.1 Förtal och grovt förtal.....	20
3.1.1.1 Brottbeskrivning	20
3.1.1.2 Ansvarsfrihet.....	22
3.1.2 Förolämpning.....	23
3.1.2.1 Brottbeskrivning	23
3.1.2.2 Ansvarsfrihet.....	24
3.1.3 Åtalsregler vid ärekränkningar	25
3.2 Brott mot frihet och frid.....	26
3.2.1 Ofredande.....	26
3.2.2 Olaga hot	29
3.3 Personuppgiftslagen	30
3.4 Lag om elektroniska anslagstavlor.....	31
4 Näthat och den nyzeeländska lagstiftningen	34
4.1 Det nyzeeländska rättssystemet.....	34
4.2 Harmful Digital Communications Act.....	34
4.2.1 Ny lagtext.....	35
4.2.1.1 Skadlig elektronisk kommunikation	35
4.2.1.2 Bestämmelser om <i>Approved Agencies</i>	37
4.2.1.3 Bestämmelser om <i>safe harbour</i>	38
4.2.2 Ändringar i befintlig lagstiftning	38
5 Internet som nytt forum för kränkningar	40
5.1 Kritik mot nuvarande reglering	41
5.1.1 Lagstiftning	41
5.1.2 Utredningsmöjligheter	43
5.2 De senaste årens utveckling	44

6	Analys	46
6.1	Inledning	46
6.2	Brister och förslag på ändringar	47
6.2.1	Åtalsreglerna för ärekränkingsbrott	47
6.2.2	Näthatet i straffrättslig gråzon	49
6.2.2.1	Olovligt spridande av intima bilder	49
6.2.2.2	Kränkande uttalanden	52
6.2.3	Alternativa lösningar	54
6.2.4	Ansvar enligt BBS-lagen	55
6.2.5	Utredningsmöjligheter	57
6.3	Avslutande analys	57
	Käll- och litteraturförteckning	59
	Rättsfallsförteckning	64

Summary

The evolvement of the communications technology during the 21st century has created novel ways in which people can harm others. Today a statement or an intimate visual recording can be spread globally in just a few seconds and the possibility to remove such information has thus changed. The objective of this paper is to review the Swedish criminal protection against cyber harassment and examine whether a modification of the regulations is required. If such need exists, the objective is to examine how such modification would be designed and if the new act in New Zealand could act as guidance in such process. The New Zealand Harmful Digital Communications Act makes it an offence to send messages and post material online that deliberately causes harm. The act also provides alternative methods to constrain such harmful content.

The crimes normally subjected to cyber harassment are slander and insult in the 5th chapter of the Swedish penal code (BrB) and assault and molestation in the 4th chapter of BrB. The paper further identifies the criminal liabilities in the Swedish acts regarding personal data (PUL) and the responsibilities for online content hosts (BBS-lagen). In this paper a grey legal area is identified where the criminal law appears to be insufficient. This applies to wrongful dissemination of intimate visual recordings and abusive comments, which do not pose a direct threat or constitute slanderous information. In addition, slander and insult are rarely prosecuted since they are not, as a general principle, subject to public prosecution. The research further indicates that the judicial system's actual possibilities to investigate cyber harassment are limited. It is important that the legislator recognizes these deficits and create a legislation that gives citizens a modern and sufficient protection. In this paper an extension of the rule of criminal prosecution is proposed regarding slander and insult. According to such extension the prosecutor would be able to prosecute if the plaintiff specifies the offence to the prosecutor. With such modification, the insult provision would be applied to a greater extent and consequently more victims would obtain redress. A ban of wrongful dissemination of intimate visual recordings such as nude photos, is also suggested. Such a ban would give people a better protection for the personal integrity and would be consistent with Sweden's positive obligation to protect people's rights under the ECHR. As an alternative solution to the cyber harassment, an introduction of an ombudsman is also proposed. The ombudsmen would safeguard the rights of individuals on the internet. An investigation should also be appointed to review the judicial system's actual possibilities to investigate cyber harassment.

Sammanfattning

Möjligheterna för att kränka och förtala andra har ökat väsentligt i och med internets utveckling under 2000-talet. Idag kan ett uttalande eller en integritetskränkande bild spridas över hela världen på bara några sekunder och möjligheterna att ”ta bort” sådana uttalanden har därigenom förändrats. Denna uppsats syfte är att granska det svenska straffrättsliga skyddet mot näthat och undersöka om det ger ett tillräckligt skydd för den personliga integriteten eller om det finns behov att ändra lagstiftningen. Om ett sådant behov finns, är syftet att undersöka hur en sådan förändring skulle se ut och om den nya lagen i Nya Zeeland skulle kunna vara vägledande i ett sådant utformande. Den nyzeeländska Harmful Digital Communications Act kriminaliserar kränkande gärningar som begås genom elektronisk kommunikation och ger alternativa lösningar på hur näthatet ska begränsas.

De brott som vanligen aktualiseras vid näthat är förtal och förolämpning i kap. 5 i BrB, samt olaga hot och ofredande i kap. 4 BrB. I uppsatsen identifieras även det straffrättsliga ansvaret i Personuppgiftslagen och Lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor. Det finns emellertid en del gärningar som hamnar i en straffrättslig gråzon, där de ovannämnda reglerna inte ger ett fullt skydd. Exempel på sådana gärningar är olovligt spridande av integritetskränkande bilder eller kränkande kommentarer som inte utgör ett direkt hot eller förtalande uppgift. Många ärekränkingsbrott lagförs dessutom sällan då dessa inte faller under allmänt åtal, utan åtalas endast undantagsvis av åklagare. Det finns även indikationer på att utredningsmöjligheterna för vissa brott är begränsade vilket också bidrar till att få fall leder till åtal. Det är viktigt att lagstiftaren uppmärksammar dessa brister och skapar en lagstiftning som är ger ett modernt och ändamålsenligt skydd. I denna uppsats föreslås en utökning av åtalsreglerna för ärekränkingsbrott. Utökningen skulle innebära att ärekränkningar faller under allmänt åtal om målsägande anger brottet till åtal. Detta skulle innebära att fler offer får möjlighet till upprättelse samt att samhället markerar allvaret i ärekränkningar. I uppsatsen föreslås även en kriminalisering av olovligt spridande av integritetskränkande uppgifter, såsom nakenbilder. Ett sådant förbud skulle ge människor ett starkare skydd för den personliga integriteten och vara förenligt med den positiva skyldigheten Sverige har att tillgodose människors rättigheter enligt EKMR. Som en alternativ lösning på näthatsproblematiken föreslås även ett införande av en nätombudsman som arbetar med att tillvarata enskildas rättigheter på internet. En utredning bör dessutom tillsättas för att undersöka polisens och åklagares möjligheter att utreda näthatsbrott.

Förord

Med denna uppsats avslutar jag fem år av studier i Lund. Jag vill tacka vänner och familj som stöttat mig genom hela juristutbildningen.

Ett stort tack till min Christian Häthén för fantastiska råd och ett stort engagemang i min uppsats.

Tack också till Benjamin Thomas på nyzeeländska *Ministry of Justice* för besvarande av frågor om det nyzeeländska rättssystemet och den nya lagstiftningen.

Slutligen tack Lund för några fantastiska studieår.

Lund den 7 januari 2015

Mikaela Rosén

Förkortningar

BrB	Brottsbalken (SFS 1962:700)
BBS-lagen	Lagen om elektroniska anslagstavlor (SFS 1998:112)
BRÅ	Brottsförebyggande rådet
EKMR	Europakonventionen
EU	Europeiska unionen
EU-domstol	Europeiska unionens domstol
HD	Högsta domstolen
HDCA	Harmful Digital Communications Act 2015
LEK	Lagen om elektronisk kommunikation (SFS 2003:389)
Kap.	Kapitel
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
Prop.	Proposition
PUL	Personuppgiftslagen (SFS 1998:204)
RB	Rättegångsbalken (SFS 1942:740)
RH	Rättsfall från hovrätterna
RF	Regeringsform (SFS 1974:152)
SFS	Svensk författningssamling
SOU	Statens offentliga utredningar
SvJT	Svensk Juristtidning
SVT	Sveriges television
TF	Tryckfrihetsförordningen (SFS 1949:105)
YGL	Yttrandefrihetsgrundlagen (SFS 1991:1469)

1 Inledning

1.1 Bakgrund

De senaste åren har debatten om näthat blossat upp i media. I februari 2013 uppmärksammade Sveriges Televisions (SVT) program ”Uppdrag granskning” det ökade näthatet och svenska kvinnor talade ut om hur de dagligen dödshotats och kränks på nätet.¹ I programmet berättade 21-åriga Julia om hur hon på Hennes & Mauritz Facebooksida, ifrågasatte varför klädkedjan marknadsförde en tröja med en bild på den avlidne rapparen Tupac Shakur, tidigare dömd för sexualbrott i USA. Hon möttes då av kommentarer som ”Äckel, ta självmord”² och ”Käften, hoppas du blir våldtagen”³. Kort därefter fanns det 2800 kommentarer med Julia som måltavla och en person skrev att det skjuts för lite folk och la sedan ut Julias adress i kommentarsfältet. Det tog Hennes & Mauritz mer än en månad att ta bort kommenterarna från sin Facebooksida.⁴

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) publicerade nyligen en rapport om hot och kränkningar mot enskilda personer över internet som visar att 96 % av de anmälda brotten, som BRÅ granskade, lades ned av polis eller åklagare.⁵

Uttalanden som ”Det var ju bara på nätet!”⁶ eller ”Jag tycker inte det är så illa att kalla henne för hora på Facebook, det gör ju alla där”⁷ är vanliga. Enligt Mårten Schultz, professor i civilrätt vid Stockholms universitet, tyder uttalanden som detta på att det finns en uppfattning om att internet skulle vara en frizon för kränkningar och hot.⁸

I en nyligen avkunnad dom från Svea Hovrätt friades en person som dömts för ofredande i tingsrätten efter att, i kommentarsfält till en artikel på Nyheter24, uttalat:

”Men jämställdhet för mig är att man pullar en sexistisk feminishora i vaginan med en stor kniv. Det bästa man kan göra för jämställdheten i Sverige är att gå ut med ett basebollträ och

---

¹ <http://www.svt.se/ug/man-som-nathatar-kvinnor>.

² <http://www.svt.se/ug/hotades-att-stenas-och-valdtas>.

³ <http://www.svt.se/ug/hotades-att-stenas-och-valdtas>.

⁴ <http://www.svt.se/ug/hotades-att-stenas-och-valdtas>.

⁵ BRÅ: *Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via nätet*, Rapport 2015:6.

⁶ Schultz, Mårten: *Näthat, rättigheter och möjligheter*, 1:a upplagan, Stockholm 2013, s. 9.

⁷ Schultz, Mårten: 2013, s. 9.

⁸ Schultz, Mårten: 2013, s. 9.

slå ihjäl sexistiska feministkräk. Det är sexistiska feministidioter som (målsägandes namn) som skulle behöva hålla käften, hon gör bara bort sig. Upp med en kniv i fittan på sexistiska feminister.”⁹

Uttalandet kom som svar på en artikel om feminism skriven av en av Nyheter24:s journalister. Hovrätten ansåg inte att den tilltalades beteende utgjorde ett sådant ”genom annat hänsynslöst beteende” som krävs för ansvar för ofredande. I domskälen skriver dock hovrätten att goda skäl kan anföras för att förfaranden av det slaget borde vara straffbara men att det är upp till lagstiftaren att kriminalisera dessa.¹⁰

Med dagens teknologi kan information lätt delas och spridas. Den som blir uthängd på internet kan utsättas för en stor psykisk påfrestning. Gärningsmännen kan dessutom gömma sig bakom anonyma konton och alias. Många av de brott som blir aktuella vid kränkningar genom elektronisk kommunikation återfinns i delar av brottsbalken (BrB) som inte ändrats sedan 60-talet då den infördes.¹¹ I maj 2014 gav justitiedepartementet en kommitté i uppdrag att utreda huruvida den svenska straffrätten står inför en förändring gällande hot och kränkningar på internet och om det krävs en lagändring.¹²

Andra länder, till exempel Australien, Storbritannien och Nya Zeeland kriminaliserar kränkande gärningar som begås genom elektronisk kommunikation. I Australien är det straffbart att använda till exempel mobiltelefon eller internet på ett sätt som är hotfullt, trakasserande eller störande.¹³ I Storbritannien är det olagligt att skicka elektronisk kommunikation av en oanständig, obscen, hotande eller grovt kränkande karaktär om den är tillgänglig för allmänheten.¹⁴ Sedan i juli 2015 gäller *Harmful Digital Communications Act* (HDCA) i Nya Zeeland. Lagen är skraddarsydd för näthat och kriminaliserar elektronisk kommunikation som skadar andra människor, samt ger alternativa lösningar på hur näthatet ska stävjas.¹⁵

Mot dessa kränkningar står yttrandefriheten som är skyddad genom svensk grundlag.¹⁶ En lagändring som ger mer skydd åt den personliga integriteten

---

⁹ Svea hovrätts dom den 28 september 2015 mål nr B 9461-14.

¹⁰ B 9461-14.

¹¹ Kommittédirektiv 2014:74. *Ett modern och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten*.

¹² Kommittédirektiv 2014:74.

¹³ Criminal Code 1995 (Australien), s 474.17.

¹⁴ Communications Act 2003 (Storbritannien), s 127.

¹⁵ Harmful Digital Communications Act, 2015 (Nya Zeeland).

¹⁶ Kommittédirektiv 2014:74.

innebär också en inskränkning av yttrandefriheten. Frågan som uppkommer är hur mycket vi kan inskränka yttrandefriheten till skydd för den personliga integriteten. Detta kräver en undersökning om vilka kränkningar som bör accepteras i ett demokratiskt samhälle.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att utreda huruvida dagens lagstiftning ger ett ändamålsenligt skydd för den personliga integriteten på internet eller om det finns ett behov av att ändra de straffbestämmelser som finns. Om ett sådant behov finns, är syftet att undersöka hur en sådan förändring skulle kunna se ut och om den nya lagen i Nya Zeeland skulle kunna vara vägledande vid utformningen av en sådan lagstiftning.

Med utgångspunkt i detta syfte avser uppsatsen ge svar på följande frågeställningar:

- Hur ser det nuvarande straffrättsliga regelverket ut i Sverige gällande kränkande uttalanden genom elektronisk kommunikation?
- Hur är den nya lagstiftningen i Nya Zeeland, gällande kränkande uttalanden genom elektronisk kommunikation, utformad?
- Finns det brister i det svenska straffrättsliga regelverket gällande kränkande uttalanden genom elektronisk kommunikation?
- Om svaret på frågan ovan besvaras jakande, hur skulle en mer effektiv svensk reglering kunna se ut?

Vid besvarandet av dessa frågor ska särskilt beaktas det straffrättsliga ansvaret enligt bestämmelserna olaga hot, ofredande, förtal och förolämpning i BrB, ansvar enligt Personuppgiftslagen (1998:204) (PUL), samt skyldigheten att ta bort meddelanden enligt Lag (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor (BBS-lagen).

1.3 Metod och material

Denna uppsats tillämpar flera metoder men i huvudsak utgår den från en rättsdogmatisk metod. Då uppsatsens syfte är att undersöka det skydd som lagstiftningen ger, utreds gällande rätt. I denna del används en rättsdogmatisk metod där utgångspunkten ligger i de etablerade svenska

rättskällorna. Dessa rättskällor utgörs vanligen av lagstiftning, förarbeten, praxis och doktrin.¹⁷

Uppsatsen utgår från relevant lagstiftning på området. De förarbeten som använts är propositioner till BrB, BBS-lagen och PUL¹⁸ samt propositioner till andra lagar som har varit av betydelse för utvecklingen i det berörda ämnet.¹⁹ I uppsatsen diskuteras även ett kommittédirektiv från 2014 som uppmanar till en särskild utredning gällande det straffrättsliga skyddet mot hot och kränkningar på internet.²⁰ Trots att utredningen inte är klar i dagsläget utgör kommittédirektivet en viktig del av undersökningen då det belyser lagstiftarens ambition till förändring.

Gällande praxis behandlas främst rättsfall från högsta domstolen (HD). I uppsatsen berörs även rättsfall från hovrätten då prejudicerande praxis från HD på vissa områden inte finns. Urvalet av praxis är grundat på rättsfall där kränkande gärningar begåtts genom elektronisk kommunikation. Vid en avsaknad av sådan praxis har urvalet grundats på rättsfall där gärningsmannen kommunicerat på ett snarlikt sätt, exempelvis fall där kränkningar yttrats verbalt men inte över nätet.

Doktrinen har betydelse för att definiera och utveckla begrepp som inte definieras i lagen.²¹ Gällande undersökningen av brotten i BrB har lagkommentarer från böcker och Karnov använts.²²

I uppsatsen används Mårten Schultz böcker ”Näthat – rättigheter och möjligheter” första (2013)²³ och andra (2015)²⁴ upplagan. Boken är en sammanställning och juridisk analys av näthatsbrott mot privatpersoner och dess möjlighet till upprättelse. Det bör noteras att studenter varit med som bidragsgivare till böckerna och i andra upplagan är Alexandra Sackemark,

---

¹⁷ Korling, Fredric, Zamboni, Mauro (red.): *Juridisk metodlära*, 1:a upplagan, Lund 2013, Kleineman Jan, s. 21.

¹⁸ Prop. 1962:10 Förslag till brottsbalk; prop. 1997/98:15 Ansvar för elektroniska anslagstavlor; prop. 1997/98:44 Personuppgiftslag; prop. 2005/06:173 Översyn av personuppgiftslagen; prop. 2013/14:47 Några ändringar på tryck- och yttrandefrihetens område.

¹⁹ Prop. 2010/11:45 De brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter som elektronisk kommunikation; prop. 2012/13:69 Kränkande fotografering.

²⁰ Kommittédirektiv 2014:74.

²¹ Leijonhufvud, Madeleine, Wennberg, Suzanne, Ågren, Jack: *Straffansvar*, 9:e upplagan, Stockholm 2015, s. 32.

²² Wennberg Suzanne, Träskman Per Ole, Holmqvist, Lena, Leijonhufvud, Madeleine: *Brottsbalken: en kommentar Del 1 (1-12 kap.) Brotten mot person och förmögenhetsbrotten m.m.*, 7:e upplagan, Stockholm 2013; Lindblom, Hans-Olof, Öman, Sören: *Personuppgiftslagen - En kommentar*, 4:e upplagan, Stockholm 2011; Karnov Internet.

²³ Schultz, 2013.

²⁴ Schultz, Mårten, Sackemark, Alexandra: *Näthat - rättigheter och möjligheter*, 2.a upplagan, Stockholm 2015.

adjunkt i rättsinformatik vid Stockholms universitet, medförfattare tillsammans med Mårten Schultz. Jag anser emellertid inte att det är ett hinder då studenterna endast är med som bidragsgivare. Böckerna har används för att identifiera relevanta rättsfall samt för att ge en juridisk analys av näthatsbrott.

För att belysa brister i den svenska strafflagstiftningen har en artikel av Therese Enarsson och Markus Naarttjärvi använts.²⁵ Therese Enarsson och Markus Naarttjärvi är båda juris doktorer och universitetslektorer vid juridiska institutionen på Umeå universitet. I *Europarättslig tidskrift* skriver de en artikel om Sveriges ansvar under EKMR att säkerställa ett straffrättsligt skydd mot kränkningar på internet. I uppsatsen används även en artikel skriven av Enarsson publicerad i *Juridisk Tidskrift*.²⁶ Artikeln används för att belysa brottsoffers möjligheter till rättslig upprättelse vid ärekränkingsbrott. Även Lena Olsen, professor i civilrätt vid Uppsala universitet, har skrivit en artikel i *Svensk Juristtidning (SvJT)* om näthat och den svenska lagstiftningen.²⁷ Denna artikel används för att belysa brister i dagens lagstiftning.

För besvarandet av ovannämnda frågeställningar görs även en teoretisk redogörelse av relevanta straffrättsliga principer samt en genomgång av de intressekonflikter som uppstår vid en kriminalisering. Syftet med genomgången är att utreda hur de principerna överensstämmer med dagens reglering samt undersöka om de stödjer en framtida kriminalisering. I denna del används förarbeten²⁸, svensk lagstiftning och den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna²⁹ (EKMR), i syfte att förklara yttrandefriheten och begreppet personlig integritet. I denna del tas även relevanta rättsfall upp från EU-domstolen och Europadomstolen.

Doktrin av Lernestedt, Jareborg, Lejonhufvud, Wennberg och Ågren används för att förklara straffrättsliga principer och metoder.³⁰ I denna del

---

²⁵ Enarsson, Therese, Naarttjärvi, Markus: "Näthat och det positiva ansvaret under Europakonventionen: Viktimologiska hänsyn och normativa utgångspunkter", *Europarättslig tidskrift*, 2015.

²⁶ Enarsson, Therese: "Utsatthet på nätet – Möjligheter till rättslig upprättelse vid ärekränkningar på nätet", *Juridisk Tidskrift*, Lund 2015.

²⁷ Olsen, Lena, "Näthat i form av hot - Några reflektioner kring tjänsteleverantörers ansvar", *Svensk Juristtidning*, 2015.

²⁸ Prop. 2009/10:80 En reformerad grundlag.

²⁹ Rom den 4 november 1950, SÖ 1952:35.

³⁰ Lejonhufvud, Wennberg, Ågren, 2015; Lernestedt. Claes: *Kriminalisering, problem och principer*, 1:a upplagan, Uppsala 2003; Jareborg, Nils: *Allmän kriminalrätt*, 1:a upplagan, Uppsala 2001.

används även en SOU³¹ för att beskriva riktlinjer för att en kriminalisering ska vara befogad.

I uppsatsen används även material utöver de rättsdogmatiska källorna såsom myndighetspublikationer från BRÅ, Åklagarmyndigheten och Datainspektionen³² samt en rapport från Internetstiftelsen³³ i Sverige. Statistiska och empiriska metoder är främmande för rättsdogmatiken.³⁴ Dessa ingår inte i den etablerade rättskällevärdet och faller således utanför den rättsdogmatiska metoden. Dessa källor har emellertid används då lagstiftningens faktiska tillämpning, i domstol och hos myndigheter, är av betydelse för denna uppsats. BRÅ:s rapport från 2015 tillkom på uppdrag av regeringen och är författad av filosofiedoktorer men vetenskapligt granskad av Claes Lernestedt, professor i straffrätt vid Uppsala universitet och Malin Åkerström, professor i sociologi vid Lunds universitet. Rapporten visar på brister i lagstiftningen och i dess tillämpning och är baserad på polisanmälningar från 2012, domar från tingsrätten samt intervjuer med åklagare och polis.³⁵ Rapporten från Datainspektionen används för att belysa problem rörande lagföring av kränkningar enligt PUL. Rapporten är författad i januari 2011 men belyser kompetensbrister hos polis och åklagare gällande PUL som stöds av BRÅ:s rapport från 2015.³⁶ Rapporten från Internetstiftelsen i Sverige används för att beskriva svenskars användande av internet. Nationalencyklopedins uppslagsverk har också varit till användning i undersökningen.

Vidare används en komparativ metod i syfte att beskriva och analysera den nyzeeländska lagstiftningen rörande näthat. Vid bildandet av en ny lagstiftning kan en inventering av utländsk rätt vara ett alternativ för att ge uppslag till lösningar.³⁷ Nationella rättssystem lånar ofta lagstiftning, praxis och doktrin från varandra.³⁸ Syftet med den komparativa metoden är att undersöka hur Nya Zeeland har valt att straffrättsligt reglera näthat och utreda huruvida den lagstiftningen kan ge uppslag till lösningar för en svensk reglering. Det finns flera länder som har kriminaliserat handlingar som faller under begreppet näthat och infört det som en del i

---

³¹ SOU 1992:61 Ett reformerat åklagarväsende.

³² Datainspektionen är en myndighet som arbetar för att behandlingen av personuppgifter inte leder till otillbörliga intrång i den personliga integriteten, hämtad 2012-11-29, senaste besök 2016-01-07. <http://www.datainspektionen.se/om-oss/>

³³ Internetstiftelsen är en oberoende organisation som arbetar för en positiv utveckling av internet i Sverige, hämtad 2012-11-29, senaste besök 2016-01-07. <https://www.iis.se/om/>.

³⁴ Korling, Zamboni, 2013, Kleinman Jan s. 38.

³⁵ BRÅ, 2015.

³⁶ Datainspektionen: *Vad är straffbart enligt personuppgiftslagen? En vägledning från Datainspektionen för polis och åklagare*, 2011.

³⁷ Lehrberg, Bert: *Praktisk juridisk metod*, 8:e upplagan, Uppsala 2015, s. 273.

³⁸ Korling & Zamboni 2013, Valguarnera, Filippo s. 143.

strafflagstiftningen (se avsnitt 1.1). Den nyzeeländska lagstiftningen skiljer sig emellertid från dessa lagstiftningar, då den utgör en skraddarsydd lagstiftning för näthat som erbjuder flera straffrättsliga och civilrättsliga lösningar på näthatsproblematiken. På grund av dess revolutionerande och breda karaktär ansågs den lämplig som uppslag för hur en svensk reglering skulle kunna utformas.

I den komparativa delen utgår undersökningen främst ifrån den nyzeeländska lagtexten. Mailkorrespondens med Benjamin Thomas, som arbetar på den nyzeeländska justitiedepartementet och varit delaktig i arbetet kring den nya lagstiftningen, har varit till stor hjälp.³⁹ För att skapa en grundläggande förståelse för den nyzeeländska rätten och dess system har det nyzeeländska justitiedepartementets hemsida⁴⁰ varit behjälplig samt komparativ litteratur⁴¹ gällande *common law*. Vid en komparativ värdering är det viktigt att vara uppmärksam på att de rättsregler som jämförs har samma rättspolitiska syfte, det vill säga att de ämnar att påverka rättsutvecklingen utifrån samma mål.⁴² För att identifiera syftet med den utländska lagstiftningen undersöks även nyzeeländska förarbeten till lagen.⁴³ Det finns i dagsläget igen rättspraxis på den nya lagstiftningen och därför är det inte möjligt att undersöka tillämpningen av lagen.⁴⁴

Slutligen analyseras frågan om en framtida reglering utifrån ett *de lege ferenda*-perspektiv. I denna analyserande del används det ovannämnda materialet för att undersöka hur en framtida reglering bör se ut.

1.4 Forskningsläge

Näthat är en relativt ny företeelse inom straffrätten och den juridiska doktrinen på området är därför ganska tunn. Mårten Schultz var tidig med att uppmärksamma näthat 2013 då han grundade Institutet för Juridik och

---

³⁹ Mailkorrespondens med Benjamin Thomas, Policy Advisor, Criminal Law, Ministry of Justice (Nya Zeeland) den 3 december 2015.

⁴⁰ Ministry of Justice New Zealand: *The New Zealand Legal System*, hämtad 2015-10-16, senaste besök 2016-01-04. <http://www.justice.govt.nz/publications/global-publications/n/the-new-zealand-legal-system>.

⁴¹ Bogdan, Michael, *Komparativ Rättskunskap*, Stockholm 2:a upplagan, 2003.

⁴² Bogdan, 2003, s. 74-75.

⁴³ The Law Commission, *Harmful Digital Communications. The adequacy of the current sanctions and remedies - Ministerial Briefing Paper*, 2012, s. 9.

<http://www.lawcom.govt.nz/sites/default/files/projectAvailableFormats/NZLC%20MB3.pdf>

⁴⁴ Mailkorrespondens med Benjamin Thomas, 2015.

Internet⁴⁵ (Juridikinstitutet) och skrev boken ”Näthat, Rättigheter och Möjligheter”. Mårten Schultz har även skrivit flera artiklar i såväl juridiska tidskrifter som i media där han beskriver hur frånvaron av rättsväsendets ingripande mot näthat leder till att offer själva får kräva upprättelse.⁴⁶

Therese Enarsson och Markus Naarttjärvi har skrivit två artiklar som utgör en del i forskningsprojektet ”Offer för näthat - En rättsvetenskaplig studie av brottsoffers möjlighet till upprättelse vid hot och kränkningar på internet” som bedrivs på Umeå universitet med stöd av medel från bland annat Brottsofferfonden, EU-kommissionen och Vetenskapsrådet.⁴⁷ Enarsson har tidigare forskat om förhållandet mellan brottsoffers rättigheter och rättsväsendets skyldigheter och Naarttjärvi har tidigare forskat om den personliga integriteten och dess skyddsintresse i relation till olika ingripanden från det allmänna.

Lena Olsen har i flera år forskat om elektronisk kommunikation via nät, tjänster och medier. I en artikel i SvJT skriver hon om bristen på straff- och civilrättsligt ansvar för elektroniska anslagstavlor och tjänsteleverantörer.

1.5 Avgränsningar

Företeelsen näthat kan omfatta många olika brott och det finns därför flera lagrum utöver de som behandlas i denna uppsats som kan vara aktuella. Trots att dessa brott kan ha en relevans i sammanhanget är denna uppsats begränsad till de brott som vanligen aktualiseras vid näthat. Urvalet är baserat på en undersökning av fenomenet näthat i doktrinen. BBS-lagen undersöks eftersom den är aktuell i diskussionen om ansvar för de som tillhandahåller de forum där kränkningar sker. PUL undersöks också då det fanns indikationer i doktrinen på att lagen inte utnyttjas fullt ut gällande spridande av integritetskränkande uppgifter. Brotten olaga förföljelse och kränkande fotografering kommer endast att nämnas kort för att beskriva de senaste årens utveckling gällande näthat.

---

⁴⁵ Institutet för juridik och internet (Juridikinstitutet) är en ideell organisation som arbetar mot internetrelaterade kränkningar, genom att ge stöd åt de som kränkts och verka för opinionsbildning och upplysning. De bistår även offer som utsatts för allvarliga kränkningar på nätet med juridiska rådgivning och som ombud.

<http://www.juridikinstitutet.se/>

⁴⁶ Bland annat:

<http://www.aftonbladet.se/debatt/debattamnen/brottochstraff/article20256797.ab;>

<http://www.dagensjuridik.se/2013/09/marten-schultz-nar-rattsvasendet;> Mårten Schultz, Förtal och integritet, *Juridisk Publikation*, 2/2012 s. 207 ff.

⁴⁷ [http://www.jus.umu.se/forskning/forskningsteman/brottsoffer/.](http://www.jus.umu.se/forskning/forskningsteman/brottsoffer/)

I uppsatsen tas vissa svårigheter upp kopplade till poliser och åklagares möjligheter till att utreda brott. Dessa är av relevans för att belysa en ytterligare dimension av brister i rättssystemet men en närmare redogörelse av utredningsmöjligheterna kommer inte att göras då fokus ligger på kriminalisering av brott.

Eftersom detta är en straffrättslig uppsats kommer den således inte beröra de civilrättsliga rättigheter och skyldigheter personer har gentemot varandra som uppkommer i samband med kränkningar på nätet, såsom skadestånd. I uppsatsen ska den straffrättsliga ansvarsfrågan undersökas och därför kommer en närmare redogörelse för påföljder samt straffvärde inte att göras. Många kränkningar som aktualiseras i denna uppsats kan dessutom ha en internationell räckvidd då elektronisk kommunikation lätt kan spridas utanför Sveriges gränser. Det leder till en diskussion om internationella straffrättsliga och internationella processrättsliga frågor.⁴⁸ Denna diskussion är relevant och aktuell men kommer avgränsas i denna uppsats då syftet är att undersöka hur det straffrättsliga skyddet är utformat i Sverige.

Uppsatsen är avgränsad till att behandla kränkningar mellan fysiska personer. Det innebär att de speciella ansvarsregler som gäller enligt Tryckfrihetsförordningen (TF) och Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) för medier, press, tv och radio med flera, utesluts. Vid undersökningen av PUL undersöks endast den ostrukturerade behandlingen⁴⁹ av personuppgifter, gjorda av privatpersoner och således exkluderas reglerna om strukturerad behandling av personuppgifter.

Den nyzeeländska lagen berör många processuella frågor som exempelvis hur ansökningar om klagomål går till och hur bevisning ska hanteras. Denna uppsats är begränsad till att ta beröra nya de brottsliga gärningarna, ansvaret för elektroniska anslagstavlur samt bemyndigande av de nya organen som kommer att arbeta med klagomål om kränkningar genom elektronisk kommunikation. Andra delar som berör bland annat processuella frågor kommer lämnas utan avseende. Lagändringen innebär dessutom flera ändringar i befintlig lagstiftning. I denna uppsats kommer vissa av dessa ändringar avgränsas då de behandlar frågor som inte aktualiseras i denna uppsats.⁵⁰

---

⁴⁸ Bogdan, Michael: ”Gränsöverskridande förtal i Cyberspace”, *Svensk Juristtidning*, 1998/1.

⁴⁹ Ostrukturerad behandling avser sådan information som inte är en strukturerad samling av uppgifter utan snarare uppgifter som förekommer i löpande text på internet eller genom bild- eller ljudupptagning (se avsnitt 3.3).

⁵⁰ HDCA, kapitel 2, del 1, 3, och 4.

1.6 Disposition

Uppsatsen inleds med en teoretisk genomgång av straffrättsliga principer, kriterier för kriminalisering samt redogörelse för de olika intressen som berörs såsom yttrandefriheten och skyddet för den personliga integriteten. Därefter görs en beskrivning av den gällande rätten, *de lege lata*, genom en beskrivning av ärekränkingsbrotten, olaga hot, ofredande, brott mot PUL samt brott mot BBS-lagen. I denna deskriptiva del ingår även en redogörelse av den nyzeeländska lagstiftningen. Därefter undersöks den gällande rättens brister utifrån doktrin, praxis och andra källor som statliga utredningar och rapporter från myndigheter. Avslutningsvis görs en analys av det svenska straffrättsliga skyddet och dess eventuella brister samt ett resonemang om ett eventuellt *de lege ferenda*-resonemang med inspiration från den nyzeeländska lagstiftningen.

1.7 Begrepp

I denna uppsats används stipulativa definitioner och den är således avgränsad till de definitioner som ges i uppsatsen. I detta avsnitt redogörs för de definitioner begrepp som används.

I den allmänna debatten har kränkande uttalanden och hot på internet sammanfattats under benämningen näthat. En legal definition av näthat finns ännu inte i Sverige.⁵¹ Näthat används i denna uppsats som ett samlingsbegrepp för kränkande uttalanden genom elektronisk kommunikation. De uttalanden som avses i denna uppsats är meddelanden, texter, bilder, videos, inspelningar eller annan typ av information som kommunicerats elektroniskt mellan människor. Detta inkluderar information som inte kommunicerats direkt mellan två personer utan även uttalanden i kommentarsfält, på sociala medier eller i andra former. Kränkande uttalanden används för att beskriva hotande, trakasserande eller andra uttalanden som på olika sätt kan kränker den personliga integriteten.⁵²

Sociala medier är ett samlingsnamn på olika kommunikationskanaler där

---

⁵¹ Enarsson, 2015, s. 878.

⁵² Se avsnitt 2.1 för definition av ”den personliga integriteten”.

användare kan kommunicera med varandra genom text, bild, ljud eller andra kommunikationsmedel.⁵³ De sociala medier som nämns i denna uppsats är Facebook, Instagram, Twitter, MSN och YouTube.⁵⁴

I undersökningen av den nyzeeländska rätten har begreppen *common law* och *statute law* inte översatts.⁵⁵

---

⁵³ <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/sociala-medier>.

⁵⁴ <https://www.facebook.com/>; <https://www.instagram.com/>; <https://twitter.com/>;
<http://www.msn.com/sv-se>; <https://www.youtube.com/>.

⁵⁵ Se avsnitt 4.1.

2 Teoretiska resonemang

2.1 Straffrättsliga principer

Inom straffrätten ställs högra krav på rättssäkerhet, för att skydda individen från att inte utsättas för övergrepp av staten. För att uppnå rättssäkerhet krävs att staten förhåller sig till vissa principer.⁵⁶ En central princip är legalitetsprincipen som innebär att staten inte kan lagföra eller bestraffa någon utan stöd i lag. Legalitetsprincipen förbjuder analog strafflagstillämpning till nackdel för den tilltalade. En analog tillämpning av en bestämmelse skiljer sig från en tolkning av en bestämmelse genom att den går utöver gränserna för ordalydelsen, medan en tolkning håller sig inom gränserna. Enligt detta förbud är domstolen skyldig att frikänna en åtalad, om handlingen inte ryms inom någon straffbestämmelse. Detta kan ofta väcka diskussioner bland allmänheten som ibland uppfattar domstolens dom som ett ställningstagande av vad som är accepterat i samhället.⁵⁷ Legalitetsprincipen sätter också upp ett förbud mot obestämdhet, vilket innebär att lagtexten måste vara tydlig och preciserad. Legalitetsprincipen är viktig för att hindra godtyckliga avgöranden och upprätthålla kravet på förutsebarhet. Medborgare ska kunna förutse vilka gärningar som är kriminaliserade och ha möjlighet att rätta sig efter lagen.⁵⁸

2.2 Kriminalisering av brott

Ett av syftena med kriminalisering är att förhindra att vissa oönskade gärningar sker. Genom strafflagstiftning vill samhället avskräcka människor från att begå brott.⁵⁹ I åklagarutredningen⁶⁰ från 1992, formulerades fem krav för att en ny kriminalisering ska vara befogad. Enligt Lernestedt har dessa rekommendationer accepterats av riksdagen. (1) Beteendet kan föranleda påtaglig skada eller fara, (2) alternativa sanktioner står inte till buds, skulle inte vara rationella eller skulle kräva oproportionerligt höga kostnader, (3) straffsanktioner krävs med hänsyn till gärningens allvar, (4) en straffsanktion ska utgöra ett effektivt medel för att motverka det icke önskvärda beteendet och (5) rättsväsendet ska ha resurser för att klara den

---

⁵⁶ Leijonhufvud, Wennberg, Ågren, 2015, s. 27.

⁵⁷ Leijonhufvud, Wennberg, Ågren, 2015, s. 32.

⁵⁸ Leijonhufvud, Wennberg, Ågren, 2015, s. 28-29.

⁵⁹ Jareborg, 2001, s. 47.

⁶⁰ SOU 1992:62.

ytterligare belastning som kriminaliseringen innebär. Enligt Claes Lernestedt kan dessa användas som utgångspunkt för en diskussion om kriminalisering. Lernestedt anför dock att punkterna 1, 3 och 4 är väldigt vagt hållna och att de självständigt inte alltid är tillräckliga, vid överväganden som rör mer specifika gärningar. I sådana fall kan dessa principer behöva kompletteras med doktrin eller andra källor.⁶¹

2.3 Yttrandefriheten och skyddet för den personliga integriteten

Enligt 2 kap 1 § Regeringsformen (RF) har varje person rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innebär att människor har rätt att i tal, skrift, bild eller på annat sätt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Denna rätt får inskränkas genom lag enligt 2 kap 20 § första stycket 1 och 23 § RB, med hänsyn till bland annat enskildas anseende, privatlivet helgd eller förebyggandet av brott. Enligt 20 kap. 21 § BrB får begränsningar inte skrämja sig så långt att de hotar den fria åsiktsbildningen. Yttrandefriheten återfinns även i artikel 10 EKMR, som stadgar rätten att skapa debatt och sprida uppgifter utan ingripande från offentliga myndigheter. Sverige får inte meddela lagar i strid med EKMR.⁶² Yttrandefriheten får dock inskränkas genom lag, exempelvis till skydd för hälsa, moral eller personers goda namn och rykte.⁶³ Europadomstolen har konstaterat i målet *Handyside mot Storbritannien* att yttrandefriheten sträcker sig så långt att personer har rätt att uttrycka sina åsikter, även om det innebär att de förolämpar, upprör eller stör andra personer.⁶⁴

Det finns ingen allmängiltig definition av begreppet ”personlig integritet” i lagstiftning. Det förekommer dock i både grundlag och lag (2 kap. 6 § andra stycket RF och 1 § PUL) och i prop. 2009/10:80 talar lagstiftaren om att kränkningar i den personliga integriteten utgör ett intrång i den enskildes fredade sfär. I ovannämnda proposition framhåller lagstiftaren att en enhetlig definition är problematisk, då det beror på vilket skyddsintresse den

---

⁶¹ Lernestedt, 2003, s. 21.

⁶² 2 kap. 19 § RF.

⁶³ Artikel 10 EKMR.

⁶⁴ *Handyside mot Storbritannien*, (5493/72) Europadomstolens dom (GC) den 7 december 1976 § 49.

personliga integriteten ställs emot, som exempelvis intresset av offentlighet eller intresset av brottsbekämpning. Den personliga integritetens innebörd varierar därför.⁶⁵

Den personliga integriteten skyddas av artikel 8 EKMR, som ger varje person rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.⁶⁶ Sverige har genom EKMR en negativ förpliktelse att inte kränka rätten till privat- och familjeliv. Det innebär att staten inte får begränsa individers rättigheter enligt artikel 8. Genom praxis har Europadomstolen även utvecklat en positiv skyldighet. Den innebär att Sverige har en skyldighet att säkerställa att individer inte får sin rätt kränkt av andra, exempelvis av privatpersoner. Det positiva skyddet ges i den svenska strafflagstiftningen genom kriminalisering av handlingar som innebär intrång i den personliga integriteten.⁶⁷

Gällande hur långt det positiva ansvaret ska gå har Europadomstolen själv uttalat att det är oklart och bör bestämmas utifrån omständigheterna i varje fall. Länderna har dessutom en så kallad ”margin of appreciation”, som innebär att de har en viss bedömningsmarginal.⁶⁸ Domstolen konstaterade i *Söderman mot Sverige*⁶⁹ att bedömningsmarginalen är smalare i fall då en individs existens eller identitet står på spel. I det fallet hade en man i hemlighet filmat sin styvdotter i duschen, vilket inte var straffbart under den dåvarande svenska lagstiftningen. Varken det civil- eller straffrättsliga regelverket gav dottern rättsliga möjligheter att tillgodose sitt privatliv. Europadomstolen konstaterade att hemlig fotografering i duschen utgör en sådan kränkning av den personliga integriteten att ett straff- eller civilrättsligt skydd bör ges. Individen har en rätt att bli skyddad och staten har en skyldighet att se till att den rätten kan tillvaratas.⁷⁰

Den positiva skyldigheten innebär också att staten måste erbjuda individer en faktisk möjlighet till upprättelse. I *K.U. mot Finland*⁷¹ hade en okänd person lagt upp en kontaktannons, i en 12-åring pojkes namn, där det stod att pojken sökte kontakt med äldre män. Annonsen innehöll uppgifter om

---

⁶⁵ Prop. 2009/10:80, s. 175.

⁶⁶ Artikel 8 EKMR.

⁶⁷ Prop. 2009/10:80, s. 174.

⁶⁸ Enarsson, Naarttijärvi, s. 562.

⁶⁹ *Söderman mot Sverige* (5786/08) Europadomstolens dom (GC) den 12 november 2013, § 79.

⁷⁰ *Söderman mot Sverige*, § 117.

⁷¹ *K.U. mot Finland* (2872/02), Europadomstolens dom den 2 december 2008.

pojken identitet och i annonsen fanns en länk till pojken egen hemsida. Enligt finsk rätt utgjorde gärningen förtal och förtal kunde endast föranleda böter. Polisen hade därför begränsade utredningsmöjligheter och kunde inte inhämta de identitetsuppgifter, från tele- och internetoperatören, som behövdes.⁷² Europadomstolen anförde att tillhandahållandet av sådana rättsliga verktyg är en positiv skyldighet enligt artikel 8 EKMR. Skyddet för kränkningar som detta, övervägde skyddet för den enskildes rätt att inte bli föremål för statliga ingripanden.⁷³

I målet *Delfi AS mot Estland*⁷⁴ fann Europadomstolen att artikel 10 inte utgjorde ett hinder att ålägga en nyhetsportal skadestånd, för att den inte tagit bort hatiska och hotfulla uttalanden i kommentarsfält på hemsidan.⁷⁵ Europadomstolen fastslog i detta mål att rättigheterna i artikel 8 och 10 ska tillmätas samma vikt.⁷⁶ I och med domen öppnade domstolen för möjligheten att rikta ansvar mot mellanhänder och inte endast mot de som uttalat sig. Europadomstolen konstaterade att företaget gynnades ekonomiskt av aktiva diskussioner på hemsidan, samt att de hade möjligheter att kontrollera det som skrevs. Europadomstolen betonade även vikten av att rättsligt ansvar för förtal och liknande handlingar upprätthålls, samt att en effektiv rättskipning sker.⁷⁷

---

⁷² *K.U. mot Finland*, §§ 6-14.

⁷³ *K.U. mot Finland*, § 49.

⁷⁴ *Delfi AS mot Estland* (64569/09), Europadomstolens dom (GC) den 16 juni 2015.

⁷⁵ *Delfi AS mot Estland*, § 162.

⁷⁶ *Delfi AS mot Estland*, § 139.

⁷⁷ *Delfi AS mot Estland*, § 110.

3 Näthat och den svenska lagstiftningen

3.1 Ärekränkingsbrotten

Ärekränkingsbrotten behandlar sådana brott som avser att skydda en persons objektiva och subjektiva ära. Den objektiva äran syftar till personens ”goda namn och rykte”, det vill säga dess ära gentemot andra. Den subjektiva äran avser en persons känsla av ära gentemot sig själv. Brottbeskrivningarna gällande förtal och förolämpning har inte ändrats sedan BrB trädde i kraft på 60-talet. Åtalsreglerna har emellertid ändrats flera gånger.⁷⁸

3.1.1 Förtal och grovt förtal

3.1.1.1 Brottbeskrivning

Den som utpekar någon som brottslig eller klandervärd i sitt levnadsätt eller lämnar uppgift som är ägnad att utsätta personen för andras missaktning, döms enligt 5 kap. 1 § BrB till förtal.⁷⁹ Gärningsmannen måste ha haft uppsåt att lämna uppgiften och utsätta offret för missaktning. Uppgiften ska ha varit lämnad till en annan person än den kränkta, det vill säga till tredje man. Uppgiften måste dock inte ha varit riktad till tredje man. Förtal kan alltså aktualiseras om gärningsmannen riktat uppgiften till den kränkta men tredje man överhörde. Den kränkta personen ska vara en fysisk person. Förtal omfattar både de fall där en person upprättar en uppgift, samt sprider en redan upprättad uppgift.⁸⁰

Det räcker generellt sett med att andra människor ska förlora aktningen för den kränkta personen, men bevis för att det faktiskt har sett behövs inte. I bedömningen om uppgiften varit nedsättande, ska innehållet vara av sådan art att den typiskt sett utsätter personen för andras missaktning. Lagstiftaren har exemplifierat detta genom benämningen ”brottslig eller klandervärd i sitt levnadsätt”. Det räcker dock inte med brott i bokstavig mening.

---

⁷⁸ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 5:1, s. 3.

⁷⁹ BrB 5 kap. 1 §.

⁸⁰ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 5:1, s. 3.

Exempelvis är ett uttalande om att någon har begått trafikbrott inte tillräckligt för straffansvar.⁸¹

Vid bedömningen av den nedsättande uppgiften, kan personens lokala anseende vara relevant. I praxis har domstolen vägt in de rådande värderingarna i en persons samhällsgrupp eller personkrets. För att detta ska ha betydelse får personkretsen inte vara för snäv.⁸²

I och med internets utveckling har spridande av förtalande uppgifter underlättats. Det konstateras dock att ett spridande av kränkande bilder på en person, såsom nakenbilder, generellt sätt inte omfattas av förtal. För att en sådan gärning ska falla under förtal, måste något mer till för att uttalandet ska anses nedsättande. Som exempel nämns om en bild läggs ut, utan personens vetskap, på en sida där sexuella tjänster erbjuds.⁸³ I NJA 1992 s. 594 dömdes en man till grovt förtal sedan han i hemlighet filmat ett samlag med målsäganden och sedan visat den för flera personer. HD ansåg inte att videofilmen i sig var nedsättande för offret. De som sett filmen kunde emellertid få uppfattningen att offret samtyckte till inspelningen och spridandet av filmen. Uppgiften förmedlande således en bild av offret som ansågs vara nedsättande.⁸⁴ I NJA 2008 s. 946 åtalades en man för att ha filmat samlag med målsäganden och sedan skickat filmen till målsägandes vänner och kollegor per e-mail. Personen dömdes inte till förtal för att åklagaren inte kunde styrka att bilderna funnits med i e-målet, samt att personerna hade mottagit dem. HD anförde dock att förutsättningarna för förtal inte nödvändigtvis hade varit uppfyllda, även om åklagaren kunnat styrka spridandet.⁸⁵

Är förtalet att anse som grovt, döms gärningsmannen enligt 5 kap. 2 § BrB till böter eller fängelse i högst två år. Domstolen ska då beakta om uppgiften genom sitt innehåll, spridning eller annat var ägnad att orsaka allvarlig skada.⁸⁶ Nedan följer tre exempel på domar där HD bedömt förtal som grovt.

I NJA 1992 s. 594 (se ovan) dömdes personen för grovt förtal då uppgiften som lämnades var väldigt integritetskränkande och hade fått stor spridning.

---

⁸¹ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 5:1, s. 5.

⁸² Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 5:1, s. 9.

⁸³ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 5:1, s. 3.

⁸⁴ NJA 1992 s. 594.

⁸⁵ NJA 2008 s. 946.

⁸⁶ 5 kap. 2 § BrB.

HD bedömde dessutom att spridandet var ägnat att medföra allvarlig skada för offret och därför ansågs brottet grovt.⁸⁷

I HD:s dom den 18 juni 2015 dömdes två unga flickor sedan de startat ett konto på Instagram, där de uppmanat andra att skicka in bilder och texter på så kallade ”orror”. Bilderna och texterna som publicerades identifierade målsägandena och beskrev dem i grova och kränkande ordalag, som exempelvis ”horror” och ”slampor”. Flickorna dömdes båda för grovt förtal, då uppgifterna hade fått stor spridning och uppgifternas kränkande art hade medfört allvarlig skada för målsägandena.⁸⁸

I HD:s dom den 16 mars dömdes en person sedan den filmat samlag med målsäganden och lagt upp filmen på en porrhemside. Både filmningen och publicerandet saknade samtycke från målsäganden. Den tilltalade dömdes för grovt förtal, då uppgiften ansågs ha varit ägnad att orsaka allvarlig skada.⁸⁹

3.1.1.2 Ansvarsfrihet

Om den som lämnat uppgiften kan visa att den var skyldig att uttala sig, frias den från ansvar. Situationer där personer har en skyldighet att lämna ut uppgifter kan vara i exempelvis polis- eller vittnesförhör.⁹⁰

Ansvarsfrihet kan också infalla om uttalandet var försvarligt med hänsyn till omständigheterna och personen visar att uppgiften var sann eller att det fanns skälig grund till uttalandet. Vid beaktandet av försvarligheten fästes avseende vid yttrandefriheten. I förarbeten till lagen väjde lagstiftaren den enskildes personliga integritet mot yttrandefriheten och drog slutsatsen att en generell avvägning var omöjlig, då samhällsvärderingarna ständigt förändras. Det borde istället vara upp till domstolen att bedöma i varje enskilt fall.⁹¹ Exempel på kränkande uttalanden som bedöms som försvarliga är uttalanden som främjar politisk debatt eller nyhetsförmedling. Även uttalanden lämnade inom familjen och i närstående kretsar, bör falla utanför det straffrättsliga området.⁹²

Som utgångspunkt råder ett förbud mot sanningsbevisning. Första stycket

---

⁸⁷ NJA 1992 s. 594.

⁸⁸ Högsta domstolens dom den 18 juni 2015, mål nr T 2909-14.

⁸⁹ Högsta domstolens dom den 16 mars 2015, mål nr T 5670-13.

⁹⁰ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 5:1, s. 5.

⁹¹ Prop. 1962:10, s B 142.

⁹² Prop. 1962:10, s B 128.

ställer inte upp något krav på att uppgiften ska vara osann och därmed spelar det, som huvudregel, ingen roll huruvida gärningsmannen trodde uppgifterna var sanna. I förarbeten konstateras emellertid att sanningsfrågan kan få betydelse när den tilltalade hävdar att den var skyldig att uttala sig eller om det var försvarligt att lämna uppgifterna. Den tilltalade måste i sådana fall visa att den hade skälig grund för att tro att uppgiften var sann. Bevisbördan kastas då om och den tilltalade får bevisbördan för sanningsbevisningen. Åklagaren har dock fortfarande bevisbördan för försvarlighetsbedömningen.⁹³

3.1.2 Förolämpning

3.1.2.1 Brottbeskrivning

Den som smäddar någon genom kränkande tillmäle, beskyllning eller annat skymfligt beteende döms enligt 5 kap. 3 § BrB till förolämpning. Den som döms till förolämpning, döms till böter. Förolämpning skiljer sig från förtal, i det avseende, att uttalandet måste vara riktat direkt mot den drabbade.⁹⁴ Den drabbade måste dessutom ha varit medveten om uttalandet. Brottet kan delas upp i tre olika typer av handlingar. Verbalinjurier är skällsord exempelvis hotelser eller beskyllningar, dock inte olaga hot. Formalinjurier är skymfliga gester, signaler eller framställningar i bild. Realinjurier är föraktfulla handlingar mot någons kropp, exempelvis ett spottande på någon.⁹⁵

Uttalandet ska uteslutande varit ägnat att skada personens självkänsla, dess subjektiva ära. I NJA 1989 s. 374 dömde HD den tilltalade för förolämpning sedan den kallat en kvinna för ”jävla svartskalle”⁹⁶. HD ansåg att handlingen borde bedömas som förolämpning då syftet var att kränka målsägandes självkänsla.⁹⁷ I RH 2011:5 bedömde hovrätten att uttalandet ”jävla negerfitta”⁹⁸ till en jämnårig skolkamrat hade utgjort

---

⁹³ Prop. 1962:10, s B 145.

⁹⁴ Prop. 1962:10, s B 143.

⁹⁵ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 5:1, s. 1.

⁹⁶ NJA 1989 s. 374.

⁹⁷ NJA 1989 s. 374.

⁹⁸ RH 2011:5.

förolämpning.⁹⁹ I NJA 2004 s. 331 friade HD en person som i samband med ett gripande kallat poliser för ”grisar och ”svin”¹⁰⁰. HD ansåg inte att polisernas självkänsla kunde ha ansetts blivit sårade på det sätt som krävs för ansvar. Uttalandena var snarare ett uttryck för ilska och smärta.¹⁰¹

För straffansvar krävs uppsåt. Om förutsättningar för både förtal och förolämpning är uppfyllda, döms personen för förtal då förolämpning är subsidiär i förhållande till förtal. Detta blir exempelvis aktuellt då en person uttalat sig kränkande både till den kränkta personen och till tredje man.¹⁰²

Praxis på förolämpningsbrott på internet är väldigt tunn. I dagsläget finns endast praxis från hovrätten.¹⁰³ I RH 2009:40 friades en person i hovrätten sedan den publicerat en text på MSN enligt följande lydelse: ”K. din snuthora, ska bli kul o se din min när din fru står på alla 4 och jag bakom medans din dotter suger på min pung!”¹⁰⁴. En förutsättning för straffansvar vid förolämpning är att uttalandet ska ha varit riktat mot den berörda personen. I detta fall hade gärningsmannen publicerat texten som kontaktnamn på MSN och den berörde personen fanns inte med bland gärningsmannens kontakter på MSN. Även om det fanns en risk att den berörde personen kunde läsa uttalandet ansågs uttalandet inte ha riktat sig till denne. I domskälen antecknades även att förtal inte var aktuellt då ”snuthora” i praxis tidigare har betraktats som ett värdeomdöme.¹⁰⁵

Är brottet att anses som grovt, döms till böter eller fängelse i sex månader enligt 5 kap. 3 § BrB.

3.1.2.2 Ansvarsfrihet

Ansvarsfrihet uppstår vid samtycke, detta ska dock ha funnits innan förolämpningen skedde. Vad som gäller om sanningsbevisning vid förtal gäller även vid förolämpning. En intressekonflikt bör endast undantagsvis

---

⁹⁹ RH 2011:5.

¹⁰⁰ NJA 2004 s. 331.

¹⁰¹ NJA 2004 s. 331.

¹⁰² Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 5:1, s. 1.

¹⁰³ Schultz, Sackemark, 2015, s. 61.

¹⁰⁴ RH 2009:40.

¹⁰⁵ RH 2009:40.

fria från ansvar då en intressekonflikt, av naturliga skäl, bör ha mindre betydelse då den riktas direkt till en person.¹⁰⁶

3.1.3 Åtalsregler vid ärekränkningar

Åklagaren skall, enligt 20 kap 6 § RB, väcka åtal som hör under allmänt åtal om inget annat är stadgat. Målsägande kan också, enligt 20 kap 8 § första stycket RB, väcka åtal för brott som faller under allmänt åtal, om åklagaren beslutat att inte väcka åtal. Målsäganden är den som brottet är begånget mot eller den som till följd av brottet lidit skada eller blivit förnärad enligt 20 kap 8 § 4 st.¹⁰⁷

Ärekränkingsbrott är i regel målsägandebrott och faller därför inte under allmänt åtal, enligt 5 kap 5 § BrB. Det finns emellertid undantag till denna regel. Om målsägande är under 18 år eller om det anses påkallat ur allmän synpunkt och (a) åtalet avser förtal eller grovt förtal eller (b) åtalet avser förolämpning mot någon i eller för dennes myndighetsutövning eller mot någon med anspelning på ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung, trosbekännelse eller sexuella läggning. Ärekränkningar har varit målsägandebrott sedan BrB:s uppkomst på 60-talet. Departementschefen framhöll i förarbetena till BrB att en utvidgning av den allmänna åtalsrätten skulle kunna leda till att åklagarna betungas med ett stort antal anmälningar.¹⁰⁸

Denna paragraf genomgick emellertid en lagändring den 1 juli 2014. Lagstiftaren ändrade då förutsättningarna för att åklagare ska väcka åtal från ”särskilt påkallat ur allmän synpunkt” till ”påkallat ur allmän synpunkt”. I propositionen till lagändringen framhölls vikten av att det allmänna bör ta ett större ansvar gällande lagföring av ärekränkingsbrott. I takt med samhällets utveckling och internets tillkomst har förutsättningarna för spridningen av information ökat markant. Dessutom har det uppmärksammats att det råder ett grövre klimat på internet och personer lätt ”hängs ut”. Regeringen ansåg därför att det fanns förutsättningar för att utöka enskilda personers processuella skydd och utvidgade därför

---

¹⁰⁶ NJA II 1962 s. 159.

¹⁰⁷ Prop. 2013/14:47 s. 22.

¹⁰⁸ NJA II 1962 s. 163.

åtalsmöjligheterna. Tidigare har lagstiftaren endast inkluderat de mest kvalificerade fallen och i och med lagändringen skulle den gränsen sänkas något.¹⁰⁹ Allmänt åtal ska, enligt lagändringen, väckas när det finns ett klart samhällsintresse eller starka skäl med hänsyn till målsäganden. Exempelvis kan detta röra situationer då målsäganden drabbats mycket hårt eller då det anses naturligt att samhället ingriper för att hindra brott.¹¹⁰

Enligt åklagarmyndighetens egna riktlinjer bör åtal för förtal aktualiseras vid grövre uttalanden. Det gäller exempelvis gärningar som spridning av bilder, videos eller andra uppgifter av sexuell och integritetskränkande art. För att åtal för förolämpning ska väckas ska uttalandena ha en återkommande natur eller vara allvarliga uttalanden av särskilt kvalificerat slag.¹¹¹

3.2 Brott mot frihet och frid

Straffbestämmelserna i 4 kap. BrB innefattar brott som på olika sätt innebär en kränkning av den personliga integriteten. Gärningen ska ha hindrat en persons handlings- eller rörelsefrihet eller dennes rätt att bli lämnad ifred.¹¹²

3.2.1 Ofredande

Den som handgripligen antastar eller genom skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende ofredar någon döms enligt 4 kap. 7 § BrB för ofredande. Den som döms till ofredande döms till böter eller fängelse i högst ett år. Bestämmelsen ämnar att omfatta sådana fridskränkande gärningar som inte omfattas av olaga hot eller olaga intrång. Vid bedömningen bör även avgränsningen till andra lagrum beaktas såsom misshandel, försök till misshandel, förolämpning, olaga förföljelse eller sexuellt ofredande.¹¹³

Att handgripligen antasta någon innebär, enligt paragrafen, att exempelvis

---

¹⁰⁹ Prop. 2013/14:47 s. 25.

¹¹⁰ Prop. 2013/14:47 s. 25-26.

¹¹¹ Åklagarmyndigheten. *RättsPM, Förtal och förolämpning*. 2014:2, s. 5.

¹¹² Jareborg, Nils, Friberg, Sandra, Asp, Petter, Ulväng, Magnus: *Brotten mot person och förmögenhetsbrotten*, 2:a upplagan, Uppsala 2015, s. 44.

¹¹³ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 4:7 s. 1.

knuffa någon, sätta krokben för någon eller rycka och slita i någons kläder. Störande av kvinnofrid kan också falla under ”handgripligen antasta”. Exempel på detta är att hindra en kvinna från att komma fram, förmå henne att följa med genom att ta tag i henne, antasta med klappar eller smekningar.¹¹⁴ Även närmanden av kvinnor på otillbörliga sätt genom både ord och handling omfattas.¹¹⁵ Att föreslå sexuell förbindelse på ett icke handgripligt sett, har också ansetts falla under ofredande. Ett exempel på ett sådant närmande är att föreslå sexuell förbindelse. Det ska dock ha varit fråga om ett grövre närmande eller ett närmande genom påträngande former.¹¹⁶ Viktigt att notera är att ofredande med sexuell innebörd bör dömas till sexuell ofredande enligt 6 kap 7 § BrB.

För att gärningen ska rubriceras som ofredande genom annat hänsynslöst beteende, ska gärningen enligt vanlig värdering utgöra en kännbar fridskränkning. Exempel på sådana handlingar är att störa någons nattro genom upprepade telefonpåringningar eller hög musik eller på annat sätt trakassera någon, exempelvis genom daglig telefonpåringning.¹¹⁷ Om gärningsmannen avbryter närmandena så fort mottagaren avvisar, ska den inte dömas för ofredande.¹¹⁸ Ofredande är enligt Schultz sällan tillämplig i näthatssituationer då dessa omfattar mer fysiska handfasta situationer.¹¹⁹

I Svea Hovrätts dom från 2009, mål nr B 6821-09 friades en person från ofredande sedan den spridit nakenbilder och bilder med sexuell prägel på två olika ex-partners. Målsägandena fick reda på att bilderna hade spridits efter att det skett. Enligt förarbeten och tidigare praxis (NJA 2008 s. 946) förutsetts, för straffbarhet, att målsäganden ska ha uppfattat angreppet när det antogs. Hovrätten konstaterade därför att ansvar för förtal inte var aktuellt.¹²⁰

I NJA 2000 s. 661 friades en person från ofredande som sökt upp en hyresgäst och på hennes dörr bankat, skrikit och uttalat bland annat att ”hennes barn var horungar, att hon var den största fittan som gått i ett par skor samt att hon var en djävla hora”¹²¹. Han hotade dessutom med att göra

---

¹¹⁴ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 4:7 s. 2.

¹¹⁵ NJA II 1962 s. 133.

¹¹⁶ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 4:7 s. 2.

¹¹⁷ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 4:7 s. 2.

¹¹⁸ RH 2009:45.

¹¹⁹ Schultz, Sackemark, 2015, s. 67.

¹²⁰ Svea hovrätts dom den 19 oktober 2009, mål nr B6821-09.

¹²¹ NJA 2000 s. 661.

brasved av hennes möbler. Hyresvärden ansågs ha haft ett legitimt syfte att söka upp personen eftersom att denne varit försumlig vid betalandet av hyran. Händelsen hade upphört relativt snabbt och sågs som en enstaka händelse och därför bedömde HD att gärningen inte inneburit en kännbar fridskränkning. HD anförde emellertid att de kränkande uttalanden skulle kunna utgöra förolämpning enligt 5 kap. 3 §.¹²²

I mål B 9461-14 från Svea Hovrätt friade hovrätten en person från ofredande som kommenterat:

”Men jämställdhet för mig är att man pullar en sexistisk feministhåra i vaginan med en stor kniv. Det bästa man kan göra för jämställdheten i Sverige är att gå ut med ett basebollträ och slå ihjäl sexistiska feministkräk. Det är sexistiska feministidioter som (målsägandes namn) som skulle behöva hålla käften, hon gör bara bort sig. Upp med en kniv i fittan på sexistiska feminister.”¹²³

Hovrätten gjorde bedömningen att de uttalanden som gjorts, inte utgjort sådant hänsynslöst beteende som avses med straffbestämmelsen. Uttalandet utgjorde en enstaka händelse som företogs i syfte att väcka debatt. Trots att målsägande tog illa vid sig ansågs det grova språk som den tilltalade använt sig av, inte vara tillräckligt för att den tilltalade skulle ha gjort sig skyldig till ofredande. Hovrätten anförde dock att det finns fog för att ett sådant beteende bör kriminaliseras, men de lämnade över den frågan till lagstiftaren. Målsägande har överklagat domen vad gäller skadeståndsanspråket men HD har inte, vid dagens datum (2016-01-07), tagit beslut om prövningstillstånd.¹²⁴

Endast handlingar begångna med uppsåt omfattas av bestämmelsen. Den som genom vårdslöshet ofredar någon kan inte dömas till ansvar. Det behöver dock inte vara riktat till en specifik person. Exempelvis kan en person dömas till ofredande om den stör genom hög musik.¹²⁵

Ofredande faller under allmänt åtal, vilket innebär att åklagare kan väcka åtal enligt 20 kap. 6 § BrB. Enligt 4 kap. 11 § ska ofredande som inte begåtts på en allmän plats endast väckas av åklagaren om målsägande anger brottet eller om det är påkallat ur allmän synpunkt.

---

¹²² NJA 2000 s. 661.

¹²³ Svea hovrätts dom avkunnad den 28 september 2015 mål nr B 9461-14. T 5213-15

¹²⁴ Samtal med registrator på HD den 7 januari 2015.

¹²⁵ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 4:7 s. 5.

3.2.2 Olaga hot

Den som lyfter vapen eller hotar med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att framkalla allvarlig fruktan för sin egen eller annans säkerhet till person eller egendom, döms till olaga hot enligt 4 kap 5 § BrB. För straffansvar krävs att hotet är allvarligt menat. Hotet behöver däremot inte vara objektivt farligt. För ansvar spelar ingen roll huruvida gärningsmannen avsåg att fullfölja hotet eller hade möjlighet att fullfölja hotet.¹²⁶

För ansvar räcker det med att hotet är ägnat att framkalla allvarlig fruktan. Bedömningen görs framför allt utifrån den hotades synpunkt och då kan andra omständigheter vara relevanta, såsom om gärningsmannen genom andra attribut ingett ett hotfullt intryck.¹²⁷

Hotet behöver inte vara direkt riktat till offret utan kan förmedlas genom en tredje person. Det krävs dock att gärningsmannen antingen ämnar eller vet att det finns en möjlighet att offret får reda på hotet.¹²⁸ I RH 1983:166 friade hovrätten en person från olaga hot, sedan han dödshotat en person i närvaro av sin advokat. Trots att personen senare fick reda på hotet, ansåg hovrätten att han inte kunnat räkna med att advokaten skulle föra vidare hoten och därför inte haft uppsåt att hota personen.¹²⁹ I Svea hovrätts dom den 2 juni 2012 dömes en person för olaga hot sedan den skrivit på en öppen Facebooksida: ”Häng (målsägandens namn) och (målsägandens namn) hit och dit snart är han borta”¹³⁰. Även om hotet inte var skickat direkt till målsäganden ansågs publicerandet på Facebook vara tillräckligt för att hoten kunde nå målsäganden.¹³¹

Hotet behöver inte explicit beskriva en brottslig gärning utan kan vara förtäckt. Exempelvis kan en antydning som ”jag vet var du bor” vara straffbar.¹³² Göta hovrätts dom den 31 oktober 2013, dömdes en person sedan den skickat flera hotfulla sms till offret med texter som ”Jag ser dig på stan.”¹³³ tillsammans med symboler som föreställde knytnävar.¹³⁴

---

¹²⁶ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 4:5 s. 2.

¹²⁷ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 4:5 s. 1.

¹²⁸ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 4:5 s. 1.

¹²⁹ RH 1983:166.

¹³⁰ Svea hovrätts dom den 2 juli 2012, mål nr B 4235-12.

¹³¹ B 4235-12.

¹³² Jareborg, Friberg, Asp, Ulväng, 2015, s. 61.

¹³³ Göta Hovrätts dom den 31 oktober 2013 mål nr 700-13.

¹³⁴ Mål nr 700-13.

Den som döms för olaga hot döms till böter eller fängelse i högst ett år.¹³⁵ Är brottet att betrakta som grovt, döms enligt 4 kap. 5 § andra stycket till fängelse i minst 6 månader och högst 4 år. Olaga hot faller under allmänt åtal och således finns ingen begränsning i den allmänna åtalsrätten.¹³⁶

3.3 Personuppgiftslagen

Personuppgiftslagens syfte är, enligt 1 § PUL, att skydda människor från att deras personliga integritet kränks genom behandling av deras personuppgifter. Lagen är subsidiär till andra lagar, vilket innebär att om en annan lag har bestämmelser som avviker från reglerna i PUL, ska de bestämmelserna gälla.¹³⁷ De personuppgifter som omfattas är information som direkt eller indirekt kan kopplas till en fysiskt, levande person.¹³⁸

PUL:s regelsystem kan delas upp i två delar; strukturerad och ostrukturerad behandling av personuppgifter. Strukturerad behandling innefattar uppgifter som ingår i en samling av personuppgifter, exempelvis information i databaser. För dessa uppgifter finns särskilda hanteringsregler. Ostrukturerad behandling avser sådan information som inte är en strukturerad samling av uppgifter, utan snarare uppgifter som förekommer i löpande text på internet eller genom bild- eller ljudupptagning. Dessa uppgifter är undantagna från de särskilda hanteringsreglerna enligt 5 a § PUL och är tillåtna så länge de inte kränker den personliga integriteten.¹³⁹ Bedömningen av vad som innebär en kränkning ska göras i det enskilda fallet. Då beaktas bland annat det sammanhang uppgiften lämnas i, syftet med lämnandet eller omfattningen av spridningen. Att behandla personliga uppgifter i syfte att förfölja någon eller att skandalisera denne, anses vara en kränkning av den personliga integriteten. En sådan situation kan exempelvis vara om en person publicerar nakenbilder eller andra personliga detaljer om sin före detta partner.¹⁴⁰ En sådan kränkning i ostrukturerat material kan föranleda skadeståndsansvar enligt 48 § och straffansvar enligt 49 §.¹⁴¹ För att straffansvar ska inträda krävs att gärningsmannen behandlat känsliga personuppgifter enligt 13 § eller uppgifter om lagöverträdelse enligt 21

---

¹³⁵ 4 kap 5 § BrB.

¹³⁶ Wennberg, Träskman, Holmqvist, Leijonhufvud, 2013, BrB 4:5 s. 4.

¹³⁷ 2 § PUL.

¹³⁸ 3 § PUL.

¹³⁹ Prop. 2005/06:173, s. 1.

¹⁴⁰ Prop. 2005/06:173, s. 27.

¹⁴¹ Törngren, David: PUL 5 a §, *Karnov Internet*, not: 23, hämtad 2016-01-04, senaste besök 2016-01-04. <http://www.karnovgroup.se/>

§.¹⁴² De känsliga uppgifter som omfattas enligt 13 § är uppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening, eller uppgifter som rör hälsa eller sexualliv.

Straffansvar inträder även om en överföring av personuppgifter gjorts till tredje land, som inte har en sådan adekvat skyddsnivå som avses i 33 § PUL. Med tredjeland menas i 33 § ett land utanför Europeiska Unionen (EU). Syftet med bestämmelsen är att förhindra överföring till ett land som inte kan garantera en adekvat skyddsnivå för personuppgifter.¹⁴³ Endast det faktum att en elektronisk anslagstavla kan läsas i ett land utanför EU, har inte ansetts vara tillräckligt för att det ska ha överförts till tredjeland. Detta fastställde EU-domstolen i sitt avgörande i Bodil-målet.¹⁴⁴ Brott enligt PUL hör under allmänt åtal.¹⁴⁵

I RH 2002:71 dömdes en person för brott mot PUL sedan den publicerat sexannonser i sin före detta sambos namn. Annonserna innehöll uppgifter om personens namn, ålder samt andra yttre attribut såsom hårfärg och ögonfärg. Personen ansågs ha, genom oaktsamhet, möjliggjort en spridning till tredjeland där en adekvat skydd för personuppgifter saknades, genom att publicera annonsen på internet.¹⁴⁶

3.4 Lag om elektroniska anslagstavlor

Lagstiftaren har i 1 § BBS-lagen definierat en elektronisk anslagstavla som en tjänst för elektronisk förmedling av meddelanden såsom texter, bilder, ljud eller annan information.¹⁴⁷ Det innebär hemsidor där personer kan lägga upp, läsa eller ta del av andras meddelanden. Lagen exkluderar således anslagstavlor som endast tillhandahåller information, där personer inte kan ta del av andras meddelanden eller skicka egna meddelanden till andra.¹⁴⁸

Syftet med lagen är att underlätta de situationer då myndigheter ha svårt att spåra personer som laddat upp meddelanden på en hemsida och den som

---

¹⁴² Lindblom, Öman, 2015, s. 149.

¹⁴³ Europaparlamentet och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter om det fria flödet av sådana uppgifter, skäl 56-60.

¹⁴⁴ Bodil Lindqvist, C-101/01 (2003), ECR I-12971.

¹⁴⁵ 20 kap. 6 § RB.

¹⁴⁶ RH 2002:71.

¹⁴⁷ BBS-lagen 1 §.

¹⁴⁸ Prop. 1997/98:15 s. 9.

tillhandahåller hemsidan inte verkar för att brottsliga meddelanden tas bort.¹⁴⁹

Den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla har enligt 5 § BBS-lagen en skyldighet att ta bort eller förhindra vidare spridning av meddelanden vars innehåll uppenbart utgör uppvigling (16 kap. 5 §), hets mot folkgrupp (18 kap. 8 § BrB), barnpornografibrott (16 kap. 10 a § BrB) eller olaga våldsskildring (16 kap. 10 c § BrB).¹⁵⁰ Lagstiftaren avsåg inte att tillhandahållarna ska behöva ta ställning till komplicerade juridiska gränsdragningsproblem och därför krävs endast att det ska vara uppenbart att uttalandet strider mot någon av de nämnda brotten.¹⁵¹ Den som uppsåtligt eller av grov aktsamhet bryter mot 5 § första stycket, döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet ringa ska ansvar inte utdömas. Är brottet grovt döms till fängelse i högst två år. Ansvar enligt 5 § är subsidiärt i förhållande till ansvar enligt BrB.¹⁵²

Den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla ska ha en sådan uppsikt över anslagstavlan som skäligen kan krävas, med hänsyn till omfattningen och inriktningen av verksamheten. Det innebär att innehavaren inte får vara passiv i sin uppsikt. Hur detta ska kontrolleras är upp till varje innehavare, men i motiven skriver lagstiftaren att innehavaren bör kontrollera anslagstavlan veckovis.¹⁵³ Brott mot BBS-lagen hör under allmänt åtal.¹⁵⁴

I NJA 2007 s. 805 prövades frågan om ansvar att ta bort meddelanden som utgjorde hets mot folkgrupp från en elektroniska anslagstavla. Den tilltalade hade administrerat hemsidan ”www.bibeltemplet.net”. Hemsidan hade en gästbok under namnet SODOMI, där användare uppmanades till att diskutera homosexualitet. I denna gästbok hade en annan person skrivit kommentarer med hänvisning till bibeln, som enligt HD objektivt utgjorde hets mot folkgrupp. Personen skrev bland annat att homosexuella borde straffas med döden genom att hängas på pålar på stadens torg. HD ansåg dock inte att det kan ha ansetts uppenbart för den tilltalade att meddelanden

---

¹⁴⁹ Furberg, Per: *Karnov Internet*, BBS-lagen, allmän kommentar, hämtad 2015-12-05, senaste besök 2016-01-04.

¹⁵⁰ 5 § BBS-lagen.

¹⁵¹ Furberg, Per: *Karnov Internet*, BBS-lagen 5 §, not: 17, hämtad 2016-01-04, senaste besök 2016-01-04. <http://www.karnovgroup.se/>.

¹⁵² 7 § andra stycket BBS-lagen.

¹⁵³ Prop. 1997/98:15, s. 15.

¹⁵⁴ 20 kap. 6 § RB.

utgjorde hets mot folkgrupp. HD hänvisar då till att det i förarbetena till bestämmelsen om hets mot folkgrupp sades att endast citat eller diskussioner rörande religiösa texter inte utgjorde brott.

4 Näthat och den nyzeeländska lagstiftningen

4.1 Det nyzeeländska rättssystemet

Det nyzeeländska rättssystemet är uppbyggt dels på *common law*, dels på *statute law*.¹⁵⁵ *Common law* är ett system av rättsregler baserat på praxis. I dag härrör cirka en tredjedel av alla världens rättssystem från den engelska *common law*, Nya Zeeland är ett av dem. *Common law* i Nya Zeeland bygger i dag på en blandning mellan engelsk och nyzeeländsk rättspraxis och skiljer sig således i vissa aspekter från den engelska.¹⁵⁶

Statute law har också en viktig roll i Nya Zeeland. Detta är skrivna lagar som är stiftade av parlamentet.¹⁵⁷ *Statute law* upphäver och förändrar *common law*. Enligt engelska rättsprinciper ska *statute law* tolkas väldigt restriktivt och enligt sin ordalydelse. Förarbeten används för att tolka lagens syfte, men inte som instruktioner till hur lagtexten ska tolkas. Författarens ord i förarbeten ska därför inte tillmätas för stor betydelse.¹⁵⁸

4.2 Harmful Digital Communications Act

Från och med den 1 juli 2015 är kränkande uttalanden genom digital kommunikation straffbara enligt Harmful Digital Communications Act i Nya Zeeland. Digital kommunikation ska enligt denna lag tolkas som varje form av elektronisk kommunikation och omfattar textmeddelanden, skrivelser, fotografier, inspelningar eller annat material som kommunicerats elektroniskt.¹⁵⁹

Syftet med lagen är att avskräcka, förebygga och minska den skada som individer upplever genom elektronisk kommunikation, samt att erbjuda offer av skadlig elektronisk kommunikation en snabb och effektiv upprättelse.¹⁶⁰

---

¹⁵⁵ Ministry of Justice. *The New Zealand Legal System*.

¹⁵⁶ Bogdan, 2003, s. 91.

¹⁵⁷ Ministry of Justice. *The New Zealand Legal System*.

¹⁵⁸ Bogdan, 2003, s. 113-115.

¹⁵⁹ 4 § HDCA.

¹⁶⁰ 3 § HDCA.

I förarbetena till lagen, betonar *The Law Commission*¹⁶¹ yttrandefrihetens fundamentala betydelse i samhället. *The Law Commission* gör emellertid bedömningen att de begränsningar som föreslås, är en nödvändig inskränkning av yttrandefriheten för att hindra den skada som kan uppstå.¹⁶² *The Law Commission* betonar att skillnaderna mellan skadlig elektronisk kommunikation och skadlig kommunikation ”offline” är väldigt markant med dagens teknik. Genom tekniken kan information spridas obegränsat av tid och rum. Informationen är dessutom väldigt lättillgänglig och möjligheten att agera anonymt på nätet är stora. Alla dessa omständigheter ökar riskerna för att individer skada.¹⁶³

Lagen har dels utformat en ny lagtext, dels infört ändringar i redan existerande lagtext. Alla bestämmelser i lagen har inte trätt i kraft ännu. De bestämmelser som har börjat gälla är de som rör de nya brotten, bestämmelserna om *safe harbour* samt ändringarna i de befintliga lagarna. Bestämmelserna om *Approved Agencies* har ännu inte trätt i kraft. Dessa organ ska börja verka inom två år från och med ikraftträdandet av denna lag.¹⁶⁴

4.2.1 Ny lagtext

4.2.1.1 Skadlig elektronisk kommunikation

Den nya lagtexten gör det straffbart att orsaka skada genom att elektronisk kommunikation. För att det ska vara straffbart måste (22 § a) gärningsmannen haft uppsåt att skada offret, (22 § b) skadan ska vara av sådan beskaffenhet att den skulle ha skadat en normal och vettig person och (22 § c) handlingen ska dessutom ha föranlett en faktisk skada för offret.¹⁶⁵

I bedömningen om handlingen är av sådan beskaffenhet att den kan ha orsakat skada (22 § b), kan rätten beakta de faktorer som rätten anser är relevanta. Som exempel på sådana faktorer har lagstiftaren listat olika

---

¹⁶¹ Ett oberoende, statligt finansierat, centralt rådgivande organ, inrättat genom lag, för att genomföra systematisk översyn och utveckling av lagen i Nya Zeeland. (*The Law Commission*, 2012, s. 1).

¹⁶² *The Law Commission*, 2012, s. 9.

¹⁶³ *The Law Commission*, 2012, s. 10.

¹⁶⁴ *Harmful Digital Communications*: Ministry of Justice New Zealand, hämtad 2015-10-16, senaste besök 2016-01-04.

<http://www.justice.govt.nz/policy/criminal-justice/harmful-digital-communications>.

¹⁶⁵ 22 § p. 1 HDCA.

omständigheter såsom ålder och egenskaper hos offret, hur grovt språket var, huruvida uttalandet var anonymt eller upprepat, omfattningen av spridningen, sanningshalten i uttalandet och kontexten i vilken den förmedlades.¹⁶⁶

Den skada som ska ha uppkommit (22 § c) ska vara jämförbar med en allvarlig känslomässig stress. *The Law Commission* skriver i förarbeten att det bör användas för att beskriva det spektrum av allvarliga negativa konsekvenser som uppkommer genom elektronisk kommunikation, detta inkluderar fysisk rädsla, förödmjukelse, mental och emotionell lidande.¹⁶⁷

I förarbetena till lagen skriver *the Law Commission* även att elektronisk kommunikation inte bör vara begränsat till kommunikation mellan personer. Det omfattar en mängd av digital publicering i cyberspace som exempelvis videos och bilder på plattformar som Youtube, Facebook eller på mikroblogger som Twitter.¹⁶⁸

Att förmedla elektronisk kommunikation ska enligt denna lag innefatta överföring, sändning, publicering, spridning eller kommunicering på annat sätt med hjälp av elektronisk kommunikation. Det som förmedlas är information om en person eller en intim visuell upptagning av en person.¹⁶⁹ En intim visuell upptagning av en person kan vara ett foto, video eller en digital bild som är skapad med eller utan personens tillåtelse. Personen ska vara i en sådan situation som i med hänsyn till omständigheterna anses vara privat och (4 § a, i, A) personen blottar ett intimt område så som kön, rumpa eller kvinnliga bröst, oavsett om bara en del blottas eller om personen är iförd underkläder, eller (4 § a, i, B) deltar i en sexuell aktivitet eller (4 § a, i, C) deltar i annan aktivitet som inkluderar avklädning såsom att duscha eller besöka toaletten.¹⁷⁰

Brottet kan både begås av fysiska och juridiska personer men offret måste vara en fysisk person. Påföljden för en fysisk person är fängelse i högst två år eller böter om högst 50 000 NZ dollar. Är brottet begånget av en juridisk person är påföljden böter om högst 200 000 NZ dollar.¹⁷¹

Det är dessutom straffbart att inte rätta sig efter ett intermistiskt beslut, enligt 18 § HDCA eller annat beslut, enligt 19 § HDCA, fattat av *District*

---

¹⁶⁶ 22 § p. 2 HDCA.

¹⁶⁷ *The Law Commission*, 2012, s. 8.

¹⁶⁸ *The Law Commission*, 2012, s. 7-8.

¹⁶⁹ 4 § förklaring 13 HDCA.

¹⁷⁰ 4 § förklaring 9 HDCA.

¹⁷¹ 22 § p. 3 HDCA.

Court^{172, 173} I 19 § räknas en uttömmande lista upp på beslut som domstolen kan utfärda mot en svarande efter att klagomål inkommit: (19 § 1, a) ta bort material från hemsida, (19 § 1, b) förpliktande att sluta med ett beteende, (19 § 1, c) beslut om att svaranden inte ska uppmuntra andra personer att ägna sig åt liknande aktiviteter mot den drabbade individen, (19 § 1, d) beslut att publicera en rättning, (19 § 1, e) beslut att ge rätt till genmäle till den drabbade individen eller tvång att publicera en ursäkt (19 § 1, f).

Domstolen kan även utfärda beslut mot en ”online content host”, som enligt denna lag innebär den person som har kontroll över delar av ett elektroniskt söksystem, såsom en hemsida eller applikation där kommunikation kan förmedlas (hädanefter kallad *tillhandahållare av hemsida*).¹⁷⁴ Beslut som kan fattas mot en tillhandahållare är: (19 § 2, a) ett förpliktande att ta bort innehåll, (19 § 2, b) ett beslut om att till domstolen identifiera en person som skrivit anonymt eller under pseudonym, (19 § 2, c) beslut om att publicera en rättelse eller (19 § 2, d) beslut att värden ska ge den drabbade individen rätt till genmäle. Vid bristande efterlevnad kan straffansvar inträda.¹⁷⁵

4.2.1.2 Bestämmelser om *Approved Agencies*

Lagen innebär även att staten kan bemyndiga ett organ, bestående i en person, organisation, departement eller myndighet, att hantera klagomål rörande skadlig digital kommunikation. Det bemyndigade organet (*Approved Agencies*) ska ha den erfarenhet och de färdigheter som krävs.¹⁷⁶ Vad dessa erfarenheter och färdigheter innebär är inte klarlagt än, utarbetandet av dessa fortfarande är i process.¹⁷⁷ Dessa organ ska handlägga individuella klagomål angående skadlig digital kommunikation. De ska bland annat undersöka, rådgöra, medla eller förhandla för att försöka lösa dessa klagomål och de tvister som härrör från dem.¹⁷⁸ Denna funktion är skapad för att erbjuda offer ett snabbt och effektivt sätt att få hjälp.¹⁷⁹

---

¹⁷² *District Courts* dömer i mindre brottmål och civilmål men kan även handlägga allvarligare mål som våldtäkt och rån. Hädanefter kallad domstolen. För mer information besök: <http://www.justice.govt.nz/courts>.

¹⁷³ 21 § HDCA.

¹⁷⁴ 4 § förklaring 12 HDCA.

¹⁷⁵ 18-19 §§ HDCA.

¹⁷⁶ 7 § HDCA.

¹⁷⁷ Mailkorrespondens med Benjamin Thomas.

¹⁷⁸ HDCA, 8 § (1).

¹⁷⁹ Ministry of Justice, *Harmful Digital Communications*.

4.2.1.3 Bestämmelser om *safe harbour*

Lagen erbjuder även en alternativ process för hantering av klagomål. En tillhandahållare av en hemsida kan bli ansvarig för meddelanden som andra användare förmedlar på plattformen.¹⁸⁰ Med den nya lagen har lagstiftaren skapat en process kallad *safe harbour*, som kan användas för att bli fri från ansvar. För att ansvarsfrihet ska infalla måste värden följa instruktionerna som angivits i 24 § HDCA. Om klagomål inkommer om skadligt eller illegalt innehåll måste värden kontakta författaren till informationen inom 48 timmar och informera om klagomålet och ge författaren möjlighet att bestrida eller samtycka inom 48 timmar. Om värden inte lyckas kontakta författaren eller om författaren inte svarar så ska värden ta bort informationen inom 48 timmar från att klagomålet inkom. Samtycker författaren till borttagandet, ska informationen tas bort så fort som möjligt. Bestriker författaren borttagandet kan det vara kvar på sidan och då ska värden informera klaganden om det.¹⁸¹

Om värden följer dessa regler behöver den aldrig bedöma om informationen är lagstridig eller skadlig. Det väsentliga är att den följer de regler och tidsramar som finns uppställda. Har detta utförts på ett korrekt sätt kan inte en civilrättslig eller straffrättslig talan väckas mot denne gällande det aktuella innehållet. Klagorätten är inte begränsad till den drabbade personen utan klagan kan göras för annans räkning.¹⁸²

4.2.2 Ändringar i befintlig lagstiftning

Lagstiftaren har även gjort ändringar i befintliga lagar. Dessa ändringar återfinns i lagens andra kapitel.¹⁸³

I denna del är ändringen i *Harassment Act 1997* av relevans. 3 § i denna lag, straffbelägger en person som trakasserar någon genom ett beteendemönster som sker vid minst två tillfällen inom ett år.¹⁸⁴ Genom lagändringen omfattar trakasserier enligt 3 § även gärningar som upprepas mot en person

---

¹⁸⁰ *Safe harbour provisions*: Ministry of Justice New Zealand, hämtad 2015-11-03, senaste besök 2016-01-04.

<http://www.justice.govt.nz/policy/criminal-justice/harmful-digital-communications/safe-harbour-complaints-process>

¹⁸¹ 24 § HDCA.

¹⁸² Ministry of Justice, *Safe harbour provisions*.

¹⁸³ Ministry of Justice, *Harmful Digital Communications*.

¹⁸⁴ Harassment Act 1997 (Nya Zeeland), part 1, 3 § p.1.

under en tid. Det kan exempelvis utgöra anstötligt material om en person som publiceras i elektroniska medier som inte ”tas bort” inom en period.¹⁸⁵

De beteendemönster som åsyftas vid trakasserier i 3 § finns uppräknade i 4 § i lagen. Dessa inkluderar att (a) förhindra en person åtkomst till eller från dess hem, arbete eller annan plats, (b) förfölja eller stoppa, (c) påtvinga sig på någons egendom, (d) ta kontakt med en person genom telefon, korrespondens, elektronisk kommunikation eller på annat sätt, (e) ge anstötligt material till någon eller lämna det när det kan komma till personens kännedom, (ea) ge anstötligt material till någon genom att placera det i elektronisk media där det är sannolikt att den kan komma till personens kännedom eller (f) bete sig på ett sätt som kan få en person att bli orolig för sin säkerhet. Bestämmelsen ”(ea)” är tillkommen genom lagändringen och i (d) har lagstiftaren lagt till ”elektronisk kommunikation”.¹⁸⁶

---

¹⁸⁵ 32 § HDCA.

¹⁸⁶ 32 § HDCA.

5 Internet som nytt forum för kränkningar

Internet har sina rötter i de amerikanska universiteten på 1960-talet, men fick inte sitt genombrott förrän 1990-talet då World Wide Web (www) och ett gemensamt adresssystem för alla uppkopplade nät skapades.¹⁸⁷ Enligt rapporten ”Svenskarna och internet”¹⁸⁸ hade 91 % av svenskarna tillgång till dator och internet år 2014 och 88 % av dem använde internet dagligen.¹⁸⁹ 72 % av dessa använde någon form av socialt nätverk.¹⁹⁰ Internet och informationsteknologin har möjliggjort en ökad spridning av information och debatt och är således mycket positiv för demokratin och yttrandefriheten. Baksidan av utvecklingen är emellertid att kränkande information också lätt kan spridas.¹⁹¹ Enligt Mårten Schultz har människor alltid haft ett intresse att skada varandras personliga integritet men möjligheterna och förutsättningarna för att göra detta har ändrats med dagens teknik.¹⁹² Även Jareborg m.fl. konstaterar att informationsteknologin har lett till att möjligheterna för att sprida negativa budskap om människor ökat avsevärt. Dagens förtalsbrott får därför ett högre straffvärde än tidigare.¹⁹³

Socialpsykologiska och sociologiska studier som gjorts, visar på att människans beteende på internet skiljer sig ifrån deras beteendet utanför internet. Tonläget förändras och kan bli mer aggressivt på grund av den anonymitet som råder. En annan studie visar dessutom att människor tenderar att tro på falska rykten i större utsträckning, då de publicerats på digitala medier.¹⁹⁴

Mårten Schultz anser att rättssamhället har kapitulerat för näthat. Trots att många av de handlingar som faller under näthat är kriminaliserade, resulterar en liten del i ingripande från polis eller åklagare. Det leder till att offren själva blir ansvariga för att utkräva ansvar. En civilrättslig process

---

¹⁸⁷ *Sociala medier*, Nationalencyklopedin, hämtad 2015-11-15, senaste besök 2016-01-04. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/sociala-medier>.

¹⁸⁸ Findahl, Olle: *Svenskarna och Internet*, Stiftelsen för Infrastruktur, 2014.

¹⁸⁹ Internetstiftelsen, 2014, s. 10-11.

¹⁹⁰ Internetstiftelsen, 2014, s. 29.

¹⁹¹ Prop. 2013/14:47, s. 25.

¹⁹² Schultz, Mårten: ”Förtal och integritet”, *Juridisk Publikation 2/2012*, s. 208-209.

¹⁹³ Jareborg, Friberg, Asp, Ulväng, 2015, s. 91.

¹⁹⁴ Schultz, 2012, s. 209.

blir ibland den enda möjligheten för enskilda att få upprättelse. En sådan process kan vara både kostsam och svår för den enskilde att driva.¹⁹⁵

BRÅ publicerade i februari 2015 en rapport om hot och kränkningar av enskilda personer på internet.¹⁹⁶ Enligt den rapporten ledde endast fyra procent av de anmälda kränkningarna på nätet, som gjordes år 2012, till åtal.¹⁹⁷ Enligt rapporten beror den låga upplysningsnivån på bevis- och utredningssvårigheter samt svårigheter kopplade till lagstiftningen.¹⁹⁸

5.1 Kritik mot nuvarande reglering

5.1.1 Lagstiftning

Therese Enarsson har undersökt möjligheterna för brottsoffer för ärekränkningar, att få upprättelse genom straffprocess.¹⁹⁹ Brottsoffer för ärekränkningar blir ofta utelämnade till en civilrättslig process, eller enskilda åtal, med begränsade möjligheter till rättslig hjälp från staten. Det kan vara svårt för brottsoffer att driva enskilt åtal, framför allt då brottet är integritetskränkande och ibland tekniskt komplicerade. Enarsson betonar vikten av att samhället markerar att ärekränkingsbrott tas på allvar och att brottsoffrens utsatthet inte avfärdas. Det är viktigt för rättsväsendets förtroende att lagstiftaren följer med i den tekniska utvecklingen och inte stagnerar.²⁰⁰ Enarsson konstaterar att lagstiftningen, beträffande ärekränkningar, i dagsläget inte utgör ett fullt skydd för individen. Hon anser att Sverige behöver lagstiftning som bättre skyddar personer som utsätts för ärekränkningar på internet.

I BRÅ:s rapport har också brister kopplade till lagstiftningen identifierats. En av de problem som lyfts fram av åklagare, är svårigheterna med att göra gränsdragningar mellan lagrummen samt hitta lämpliga lagrum. Exempelvis täcker ofredande, enligt de intervjuade åklagarna, endast gärningar som sker genom direkt kontakt mellan gärningsman och målsäganden. Det finns därför en osäkerhet huruvida gärningar som begås på offentliga forum på internet kan rubriceras som ofredande.²⁰¹ I en nyligen avkunnad dom från

---

¹⁹⁵ Schultz, Sackemark, 2015, s. 106.

¹⁹⁶ BRÅ, 2015.

¹⁹⁷ BRÅ, 2015, s. 11.

¹⁹⁸ BRÅ, 2015, s. 13-15.

¹⁹⁹ Enarsson, 2015, s. 876.

²⁰⁰ Enarsson, 2015, s. 892.

²⁰¹ BRÅ, 2015, s. 15.

Svea hovrätt (Nyheter24), anförde hovrätten att enstaka kränkande uttalanden i ett kommentarsfält till en artikel, inte utgjorde ofredande.²⁰²

Ett annat problem som uppmärksammas i rapporten, är att handlingar som inte leder till åtal eller lagföring, enligt bestämmelserna i BrB, hade kunnat rubriceras som brott mot PUL. Detta gäller framför allt spridande av kränkande bilder, uppgifter eller andra fall där personer ”hängs ut”. De åklagare som intervjuats menar att möjligheterna för att lagföra personer för spridande av rena nakenbilder är väldigt begränsade i de fall då det inte finns några andra omständigheter kring bilderna som förmedlar en förtalande uppgift. Rättspraxis tyder på att det krävs mer än bara en bild med en naken kropp för att döma för förtal (se NJA 1992 s. 594).²⁰³ Enligt BRÅ:s rapport var den vanligaste typen av polisanmälningar, bland flickor under 18 år, spridande av bilder på internet. Bilderna hade då ofta en sexuell underton.²⁰⁴ De åklagare som intervjuats tror att fler brott skulle kunna lagföras enligt PUL, men på grund av bristande kunskaper om lagen så sker detta inte i tillräcklig utsträckning.²⁰⁵ Detta problem har även uppmärksammats av Datainspektionen, som menar att brott mot PUL sällan lagförs och anser att straffreglerna i PUL inte utnyttjas tillräckligt av poliser och åklagare. Enligt Datainspektionen kan det bero på att åklagare och polis har mer kunskaper om BrB och ser därför att det är naturligare att utgå från BrB:s regler.²⁰⁶

Även Enarsson har uppmärksammat bristen i lagstiftning gällande spridande av kränkande bilder. Enarsson anser att lagstiftaren borde se över denna brist och kriminalisera dessa gärningar särskilt. En sådan kriminalisering borde, enligt henne, ligga i linje med den nya bestämmelsen om förbud mot kränkande fotografering.²⁰⁷

Enligt Enarsson och Naarttijärvi kan en passiv inställning till de problem som finns om hot och kränkningar på internet, leda till att människor begränsar sina vanor, på grund av rädsla för att bli utsatta för brott. Ett sådant beteende är ett demokratiskt problem, då människor inte känner sig trygga att delta i samhällslivet på internet.²⁰⁸ Även Lena Olsen anser att näthat utgör ett demokratiskt problem, framför allt då kvinnor ofta drabbas.²⁰⁹

---

²⁰² B 9461-14.

²⁰³ BRÅ, 2015, s. 16.

²⁰⁴ BRÅ, 2015, s. 9.

²⁰⁵ BRÅ, 2015, s. 15.

²⁰⁶ Datainspektionen, 2011, s. 2.

²⁰⁷ Enarsson, Naarttijärvi, 2015, s. 571.

²⁰⁸ Enarsson och Naarttijärvi, 2015, s. 559-560.

²⁰⁹ Olsen, 2015, s. 311.

Lena Olsen menar att ansvaret för näthat oftast härleds till de enskilda som utfört det och att ansvaret för tillhandahållaren av hemsidor, chattrum eller andra forum, sällan aktualiseras. En orsak till det, är enligt Olsen att det funnits en ambition att hålla tillhandahållare utan ansvar. Detta för att människor inte ska dra sig för att tillhandahålla sådana tjänster. Som exempel tar Olsen upp det fall med Julia som fick utstå tusentals hot och kränkningar på Hennes & Mauritz Facebooksida.²¹⁰ Genom BBS-lagen finns ett visst ansvar men det är inte tillämpligt i Julias fall då uttalandena främst utgjordes av hot och kränkningar. Enligt Olsen finns det eventuellt en möjlighet till civilrättsligt ansvar enligt skadeståndslagen eller marknadsföringslagen, men då dessa frågor inte har prövats i domstol är rättsläget i dagsläget oklart. Olsen anser att det kan finnas anledning att utöka ansvaret, då det inte är rimligt att tillhandahållare av anslagstavlor, i princip, går fria från ansvar. Olsen är därför av den åsikten att lagstiftaren bör utreda ansvaret för näthatare såväl som tillhandahållare av anslagstavlor.²¹¹

5.1.2 Utredningsmöjligheter

Schultz påpekar att det i praktiken har visat sig vara väldigt svårt att få tag på gärningsmännen bakom näthatet då de ofta gömmer sig bakom falska konton och dataskärmar.²¹² Enligt Enarsson försvårar det faktum att det finns begränsade möjligheter till tvångsmedel, för brott som inte har fängelse i straffskalan.²¹³ Denna begränsning följer av 28 kap. 1 § och 11 § BrB.²¹⁴ Förtal och förolämpning kan endast föranleda böter och därför har polisen inte möjlighet att genom husrannsakan eller kroppsvisitation få tillgång till misstänkta personers datorer eller mobiler. Polisens möjligheter till att ta fram bevisning försvåras därmed.²¹⁵

Enligt de intervjuade poliserna och åklagarna i BRÅ:s rapport, saknar polisen dessutom kompetens för att hantera brott som sker över internet, särskilt i fråga om utredningsåtgärder. Trots att ärendena har utredningspotential kan de ändå läggas ned på grund av bristande kompetens hos förundersökningsledaren. Det kan vara svårt att bevisa vem som verkligen suttit bakom tangentbordet då gärningsmän kan skapa användarkonton i andra namn än sitt eget.²¹⁶

---

²¹⁰ Se avsnitt 1.1.

²¹¹ Olsen, 2015, s. 311.

²¹² Schultz, Sackemark, 2015, s. 16.

²¹³ Enarsson, Naarttijärvi, 2015, s. 573.

²¹⁴ Enarsson, 2015, s. 890.

²¹⁵ Enarsson, Naarttijärvi, 2015, s. 573.

²¹⁶ BRÅ rapport, 2015, s. 14.

Enarsson och Naarttijärvi anser att de reella utredningsmöjligheterna för brottsoffer brister och därför bör undersökas. Utan sådana möjligheter är det svårt att lagföra brott, även om de är straffsanktionerande.²¹⁷

5.2 De senaste årens utveckling

De senaste åren har lagstiftaren uppmärksammat näthatet och tagit initiativ till förändringar.²¹⁸ År 2012 ändrades lagen (2003:289) om elektronisk kommunikation (LEK), så att poliser lättare kan få tillgång till identifierade abonnemangsuppgifter när brottet som misstänkts endast har fängelse i straffskalan.²¹⁹

Den 1 juli 2013 tillkom en bestämmelse till BrB som straffbelägger kränkande fotografering.²²⁰ Enligt 4 kap. 6 a § BrB döms den till kränkande fotografering, som i hemlighet filmar eller fotar någon som befinner sig inomhus i en bostad, på en toalett, i ett omklädningsrum eller i liknande utrymme. Påföljden är böter eller fängelse i högst två år. Ansvarsfrihet ska infalla om handlandet med hänsyn till syftet och omständigheterna var försvarligt.²²¹ För att åtal ska väckas måste målsäganden ange brottet till åtal eller så ska åtal vara påkallat ur allmän synpunkt.²²² I propositionen till kriminaliseringen av kränkande fotografering tog lagstiftaren upp frågan om ett straffrättsligt skydd mot spridning av bilder också behövdes. Lagstiftaren konstaterade att kriminaliseringen av kränkande fotografering skulle begränsa spridningen av sådana bilder, samt att straffbestämmelser rörande ett sådant spridande redan fanns i förtalsbestämmelsen och i PUL.²²³

År 2013 infördes också en bestämmelse om olaga förföljelse, som kriminaliserar upprepade kränkningar av den personliga integriteten. Olaga förföljelse regleras i 4 kap. 4 § BrB och kriminaliserar så kallad stalkning. I lagen finns en uppräkningslista av flera lindrigare brott och om flera av dessa begås mot en och samma person, kan de läggas samman för att sedan rubriceras som olaga förföljelse.²²⁴ För straffansvar krävs gärningarna har utgjort ett led i upprepade kränkningar i den drabbade personens personliga

---

²¹⁷ Enarsson, Naarttijärvi, 2015, s. 560.

²¹⁸ Schultz, Sackemark, 2015, s. 105.

²¹⁹ SFS 2012:285 (LEK 6 kap. 20 §).

²²⁰ Lag (2013:366) om kränkande fotografering.

²²¹ 4 kap. 6 a § BrB.

²²² 4 kap. 11 § BrB.

²²³ Prop. 2012/13:69 Kränkande fotografering, s. 18-19.

²²⁴ Jareborg, Friberg, Asp, Ulväng, 2015, s. 68.

integritet.²²⁵ Olaga förföljelse hör under allmänt åtal.²²⁶ I NJA 2013 s. 1090 dömdes en person för olaga förföljelse sedan den under en treårsperiod upprepade gånger, kontaktat målsäganden genom sms, Facebook, telefonsamtal och besök på dess arbetsplats.²²⁷

Möjligheterna för att väcka allmänt åtal för ärekränkingsbrott ökade i och med lagändringen 2014, genom borttagandet av kravet på synnerliga skäl.²²⁸ Enligt Enarsson torde förändringen av åtalsreglerna för ärekränkingsbrott endast ge en marginell skillnad då bestämmelserna fortfarande ska tolkas restriktivt. Enarsson menar att en ytterligare utökning av möjligheterna för allmänt åtal skulle ge ett större skydd för brottsoffer.²²⁹

Hot och kränkningar genom elektronisk kommunikation har uppmärksammats på den politiska arenan och ett flertal motioner har lämnats in på området.²³⁰ Den 28 maj 2014 beslutade justitiedepartementet att tillsätta en kommitté för att göra en översyn av det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten gällande hot och kränkningar. Utredningen är igång och ska presenteras senast i den 31 januari 2016. Regeringen ansåg att strafflagstiftningen till viss del borde anses som ålderdomlig och avsåg att undersöka om det straffrättsliga skyddet är ändamålsenligt eller om det behöver förändras. Utredningen ämnar undersöka brotten olaga hot, ofredande, förtal, och förolämpning i BrB. Utredaren ska även ta ställning till om det finns ett behov av utvidgat straffansvar mot spridning av bilder eller andra integritetskränkande uppgifter och ta fram ett förslag på hur en sådan reglering skulle kunna utformas. Det har också föreslagits att en översyn av ansvaret för BBS-lagen bör göras. Det ska undersökas om lagstiftaren ska utöka ansvaret för elektroniska anslagstavlor och ge ägare till elektroniska anslagstavlor ansvar för att ta bort kommentarer som uppenbart utgör en kränkning av den personliga integriteten, såsom exempelvis olaga hot.²³¹

---

²²⁵ Jareborg, Friberg, Asp, Ulväng, 2015, s. 69.

²²⁶ 20 kap. 6 § RB.

²²⁷ NJA 2013 s. 1090.

²²⁸ Jareborg, Friberg, Asp, Ulväng, 2015, s. 110.

²²⁹ Enarsson, 2015, s. 891.

²³⁰ Bland annat: 2014/15:2313 Bekämpning av näthat, 2013/14:Ju389 Näthat, 2014/15:189 Nätombudsman och 2015/16:2207 Hot och kränkningar på nätet.

²³¹ Kommittédirektiv 2014:74.

6 Analys

6.1 Inledning

Utifrån den undersökning som gjorts är det klarlagt att vissa människor yttrar sig på internet på ett sätt som kränker den personliga integriteten. Det finns en risk att människor missbrukar yttrandefriheten genom att kränka andra människor. Denna risk är varken ny eller främmande, människor har i alla tider skadat varandra. I och med internets utveckling har emellertid förutsättningarna för att kränka och konsekvenserna av sådana kränkningar, väsentligen ändrats. Klimatet på internet blir mer aggressivt och människor uttrycker sig på ett grövre sätt när de har möjligheten att vara anonyma. När en uppgift väl publicerats är spridningskretsen näst intill oändlig. Dessutom kan uppgifterna vara svåra att ”ta bort” från internet. Förutsättningarna för att förtala, förolämpa och kränka människor har väsentligen förändrats sedan BrB:s tillkomst. Dagens teknologi skapar risker och gärningar som inte var möjliga innan internets tid då en stor del av den skriva debatten skedde genom mediekanaler som tidningar och TV där privatpersoner hade begränsade möjligheter att yttra sig. De forum som privatpersoner hade att nyttja var således mer lokala och begränsade.²³² Det är därför mycket aktuellt att se över de straffbestämmelser vi har.

Forskningen om fenomenet ”näthat” och dess straffrättsliga påverkan är visserligen tunn men sammantaget pekar den på att det finns en brist i den svenska straffrätten. Det är förvånande att den svenska doktrinen fortfarande är så pass tunn rörande näthat. Internet har funnits i över 20 år och företeelsen har uppmärksammats i flera förarbeten samt lagändringar under de senaste åren.²³³ Även domstolen har uppmärksammat brister i lagstiftningen. I B 9461-14 konstaterar domstolen att de gärningar som är föremål för domstolens prövning inte är kriminaliserade, men att det finns fog för lagstiftaren att kriminalisera.²³⁴

Den digitala utvecklingen har gått snabbt framåt och lagstiftningen har varit trög. Det kan dock finnas en fördel med trög lagstiftning. Fördelen är att det inte skapas förhastade lagar till följd av trender eller tendenser i samhället som kan utvecklas eller snabbt gå över. Internets utveckling bör emellertid inte betraktas som en övergående trend. Lagstiftningen bör därför uppdateras för att ge ett modernt och ändamålsenligt skydd.

---

²³² Se avsnitt 5.1.

²³³ Se avsnitt 5.3.

²³⁴ B 6821-09.

Frågan om hur en sådan uppdatering ska regleras är emellertid komplicerad. Yttrandefriheten är grundläggande i ett demokratiskt samhälle och bör bara inskränkas om det är nödvändigt. En för långtgående begränsning av yttrandefriheten kan hota den fria åsiktsbildningen och är således farlig för ett samhälle. Å andra sidan finns det ett intresse att skydda den personliga integriteten och se till att människor inte kränks. En för långtgående yttrandefrihet där människor tillåts kränka andra kan leda till ett samhälle där människor inte vågar uttala sig med risken att bli utsatta för hot och kränkningar. I *Delfi AS mot Estland* har Europadomstolen fastslagit att yttrandefriheten i artikel 10 EKMR och skyddet för privatlivet i artikel 8 EKMR ska tillmätas samma betydelse och således måste en bedömning göras efter omständigheterna i varje situation. Det är viktigt att lagstiftaren ser till att dessa intressen respekteras i lagom mån.²³⁵

Vid undersökningen av ett *de lege ferenda*-resonemang har den nyzeeländska lagstiftningen varit intressant. Hänsyn har tagits till att Sverige och Nya Zeeland har två väldigt olika system och processuella regler men lagen har fortfarande varit användbar som inspiration till en ny reglering i Sverige. Det syfte som kan identifieras i de nyzeeländska förarbetena stämmer tämligen väl överens med de motiv som framhålls i kommittédirektivet och i andra förarbeten. Sammanfattningsvis finns det en ambition i båda länderna att öka skyddet för den personliga integriteten på nätet.

Nedan redogörs för de problem som identifierats i dagens lagstiftning och för de förslag på ändringar som bör göras i Sverige.

6.2 Brister och förslag på ändringar

6.2.1 Åtalsreglerna för ärekränkingsbrott

Ärekränkningar har sedan BrB:s tillkomst utgjort målsägandebrott som huvudregel. Lagstiftaren avsåg endast att införa en marginell skillnad genom lagändringen i 2014, vilket innebär att åklagaren fortfarande endast kan åtala vissa gärningar. I B 9461-14, där en kvinnlig journalist utsattes för grova kommentarer till en artikel hon skrivit, kunde domstolen inte döma gärningsmannen till ofredande då den bestämmelsen inte var tillämplig. Eventuellt hade gärningen kunnat rubriceras som förolämpning. En sådan rubricering hade emellertid lämnat offret till enskilt åtal eftersom att

---

²³⁵ Se avsnitt 2.3.

åklagaren inte kan väcka åtal vid kommentaren som inte anspelar på ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung, trosbekännelse eller sexuella läggning. Åtalsregeln exkluderar exempelvis könsrelaterade förolämpningar. Som Lena Olsen nämner och som kan utläsas av majoriteten av de rättsfall som presenterats, så drabbar näst ofta kvinnor. Enligt BRÅ:s rapport var den vanligaste orsaken till polisanmälning bland unga flickor, spridande av bilder, ofta sexuell underton. Det är som Olsen nämner, ett demokratiskt problem att kvinnor ofta drabbas. Trots den genusaspekten ingår inte könsrelaterade förolämpningar i listan över de brott som åklagaren kan väcka åtal för. För sådana kränkningar är målsägande uteslutande utelämnad till enskilt åtal.

Människors ära har historiskt sätt haft ett lägre skyddsintresse än exempelvis brott mot frihet och frid som faller under allmänt åtal och har ett högre straffvärde. Ärekränkingsbrott har inte tidigare haft lika allvarliga konsekvenser, men i och med utvecklingen har detta ändrats och det var därför lagstiftaren beslutade att genomföra en lagändring 2014. Ändringen har emellertid inte lett till stora förändringar. Det är viktigt att denna typ av brott åtalas och lagförs för att människor ska inse allvaret i att kränka människor på nätet. Som nämnts ovan har utvecklingen väsentligen förändrat förutsättningarna för att ärekränka samt konsekvenserna av ärekränkningar. Att en person "hängs ut" kan få förödande konsekvenser och kan exempelvis leda till att en person blir socialt utfrysad eller har svårigheter att få arbete. Skyddsintresset för individen gällande ärekränkningar har således ökat sedan BrB:s tillkomst.

Den begränsade åtalsmöjligheten för ärekränkingsbrott gör att individer ofta lämnas till enskilt åtal eller en civilrättslig process. Detta ofta förenat med stora risker. Det kan vara komplicerat för en individ att driva en enskild process utan hjälp från samhället och dessutom kan det innebära att individen återigen hängs ut. Det kan vara en skrämmande och betungande process för individen. Riskerna att bli förlorande part och stå för rättegångskostnader, enligt BrB:s bestämmelser, kan avskräcka individen från en process om upprättelse och skadestånd på några tusen kronor. Att det finns luckor i rättssystemet avseende vissa nätbrott förbättrar inte chanserna för enskilda i sådana processer. Det leder till att många individer inte får den upprättelse de förtjänar. Dessa brister kan även leda till att människor förlorar respekten för rättssystemet, vilket kan öka brottsbenägenheten. Om samhället inte lagför denna ärekränkingsbrott i tillräcklig utsträckning, kan det resultera i att människor får uppfattningen att det är "fritt fram" att begå den typ av brott. Det får därför anses viktigt att samhället markerar vad som är olagligt så att människor ska kunna rätta sig efter det.

Med beaktande av utvecklingen på området och de stora risker som finns med att inte lagföra dessa brott bör Sverige utöka åtalsbestämmelserna avseende ärekränkingsbrott i 5 kap. 5 § BrB. Att ta bort kravet på ”påkallat ur allmän synpunkt” och låta ärekränkningar falla in under allmänt åtal skulle vara en lämplig åtgärd för att motverka näthat. Enligt en sådan reglering skulle åklagaren ha möjlighet att väcka åtal om målsäganden anger brottet till åtal. Likt bestämmelsen i 4 kap. 11 § BrB, bör bestämmelsen utformas så att åklagaren även kan väcka åtal utan angivelse, om det är påkallat ur allmän synpunkt. En sådan ändring skulle leda till att fler brottsoffer får det stöd som krävs. Att en utvidgning av den allmänna åtalsrätten skulle leda till att åklagare betungas med anmälningar, som departementschefen anförde i förarbeten, bör inte vara avgörande vid ett beslut om en ändring. Fokus bör ligga på det skyddsintresse som bör beaktas. En sådan ändring skulle kunna leda till att fler gärningsmän lagförs samt att praxis på området ökar. En sådan ändring skulle även sända ut signaler till samhället om vad som faktiskt är olagligt.

6.2.2 Näthatet i straffrättslig gråzon

6.2.2.1 Olovligt spridande av intima bilder

På grund av den karaktär som näthatsbrott har, hamnar vissa gärningar straffrättsligt mellan BrB:s brott då varken ärekränkingsbrotten eller brotten mot frihet och frid blir tillämpliga. Detta leder därför till att många situationer hamnar i en laglös gråzon. En av de gärningar som ofta hamnar mellan bestämmelser som identifierats är olovligt spridande av integritetskränkande bilder, såsom nakenbilder. Med nakenbilder avses i denna analys bilder, videos och annan media som är av integritetskränkande art. Enligt den lagtext, rättspraxis och doktrin som redovisats här finns det inte ett generellt förbud mot spridande av nakenbilder. Ett spridande av nakenbilder, utan samtycke, kan utgöra ett väldigt integritetskränkande ingrepp i den personliga integriteten. Den personliga integriteten har inte en enhetlig definition, men genom förarbeten har det konstaterats att en kränkning av den personliga integriteten utgör ett intrång i den privata sfären. Att mot sin vilja exponeras naken för andra människor bör utgöra ett intrång i den enskildes privata sfär. En sådan gärning kan leda till förödande konsekvenser för den enskilde. Om samhället inte sanktionerar sådana gärningar kan det sända ut en signal till samhället om att det skulle vara accepterat att sprida nakenbilder bilder utan personers samtycke. Det är dessutom oklart om en sådan brist i lagstiftningen är förenlig med Sveriges åtaganden enligt EKMR. Sverige har en skyldighet att säkerställa att människor inte får sin rätt till skydd för privatliv kränkt enligt artikel 8. Det

finns därför en risk att Sverige dessutom är tvingade att sanktionera denna typ av gärningar. Det är svårt att tolka hur långtgående de positiva skyldigheterna är och hur mycket som kan krävas av länderna. I målet *Söderman mot Sverige* konstaterar domstolen att bedömningsmarginalen (margin of appreciation) är smalare då en individs existens eller identitet står på spel. I det fallet ansåg domstolen att ett integritetskränkande filmande utan samtycke borde sanktioneras. Utifrån det ovan anförda kan konstateras att det finns en stor risk att denna brist i den svenska lagstiftningen strider mot Sveriges åtaganden enligt EKMR. Sverige bör därför se till att individen får det skydd som EKMR stadgar.

I propositionen till straffbestämmelsen om kränkande fotografering konstaterade lagstiftaren att den nya bestämmelsen kommer leda till att spridande av kränkande fotografering minskar. Det resonemanget förutsätter att spridande av kränkande bilder endast förekommer då bilderna tagits genom hemlig fotografering. Nakenbilder, eller andra intima bilder, kan erhållas genom exempel intrång i någons dator eller mobil. Bilderna kan även ha tagits med samtycke i den privata sfären men utan samtycke till att de ska lämnas ut. Att inneha privata och intima bilder ska inte innebära ett samtycke till att de sprids. Ett en sådan ”uthängning” kan innebära en stor psykisk påfrestning för en individ.

Olovligt spridande av nakenbilder bör enligt det som anförts ovan anses vara en kränkning av den personliga integriteten och kräver således en kriminalisering. För att en kriminalisering ska anses vara befogad ska alternativa sanktioner inte finnas till buds.²³⁶ Då förtalsbestämmelsen kräver att offret utpekats som klandervärd i sitt levnadssätt, omfattas inte alla spridningar eftersom att det inte nödvändigtvis är klandervärd att fotas naken. Förtalsbestämmelserna ger därför inte ett heltäckande skydd för den personliga integriteten. Det har även visats sig vara svårt att rubricera ett spridande av nakenbilder som ofredande. För att döma en gärningsman till ofredande måste offret ha varit medveten om övergreppet när det skedde. Vid olovligt spridande av nakenbilder är offren sällan medvetna om spridandet när det sker och ofredande blir därför inte aktuellt.²³⁷

Som tidigare nämnts kan även PUL aktualiseras vid spridande av bilder. PUL kan vara aktuell om ett spridande exempelvis görs i syfte att förfölja eller skandalisera en person. Det är emellertid inte klart i vilken utsträckning det är möjligt då praxis är väldigt tunn på detta område. I den praxis som finns har detaljerade uppgifter om personen publicerats utöver de

---

²³⁶ Se avsnitt 2.2.

²³⁷ NJA 2008 s. 946 och B 6821-09.

integritetskränkande bilderna.²³⁸ En vidare tillämpning av PUL skulle möjligtvis lagföra fler olovliga spridningar än idag. Det är emellertid tveksamt i vilken utsträckning PUL skulle kunna användas vid ett spridande av nakenbilder där personen inte identifieras närmare såsom i RH 2002:71. Enligt 13 § måste överföringen avslöja uppgifter som rör hälsa eller sexualliv, vilket inte nödvändigtvis är tillämpligt på nakenbilder. För ansvar enligt 33 § bör uppgiften ha spridits till ett land utanför EU som inte uppfyller kraven på adekvat skyddsnivå. Denna paragraf exkluderar således många situationer där spridandet inte är av sådan global karaktär. Det är därför oklart om PUL skulle ge ett heltäckande skydd mot spridning av nakenbilder. Sverige behöver en reglering som ger ett heltäckande skydd för den personliga integriteten. Endast större kunskap och en utökad tillämpning av PUL, är inte att anses som tillräckligt för att tillgodose skyddet för den personliga integriteten.

En kriminalisering av olovligt spridande av integritetskränkande bilder och videos kan tänkas vara en lösning på problemet. En sådan kriminalisering bör vara reglerad i BrB:s kapitel fyra om brott mot frihet och frid, då det utgör en kränkning av den personliga integriteten och inte endast en persons ära. Kriminaliseringen bör ske genom en egen paragraf, såsom straffbestämmelsen om kränkande fotografering. I den nyzeeländska lagstiftningen omfattas en sådan spridning som är skapad med eller utan personens tillåtelse. Utgångspunkten är här att personen befinner sig i en intim situation som med hänsyn till omständigheterna bör vara privat. Sverige bör förslagsvis, likt den nyzeeländska regleringen, kriminalisera spridning av bilder som är tagna med eller utan offrets tillåtelse. Människor ska kunna ta intima bilder utan att riskera att dessa sprids till allmänheten. En sådan bestämmelse skulle dock innebära en begränsning av yttrandefriheten. Enligt RB:s bestämmelser får yttrandefriheten begränsas i lag, med hänsyn till enskildas anseende, så länge det inte hotar den fria åsiktsbildningen. En sådan begränsning vore aktuellt i detta sammanhang.

Likt förslaget om åtalsregler för ärekränkningar bör brottet om spridning av integritetskränkande bilder åtalas om målsägande anger brottet. Detta är en förutsättning då endast olovligt spridande av integritetskränkande bilder är olagligt. Om personen samtycker till ett spridande ska det inte vara kriminaliserat. Rekviritet ”olovligen” kan leda till situationer då ord står mot ord. Detta är emellertid ett vanligt problem vid bevisvärdering och bör inte förhindra en lagstiftning.

---

²³⁸ RH 2002:71.

I den föreslagna bestämmelsen bör det finnas ett stycke om ansvarsfrihet, likt i bestämmelserna om förtal och kränkande fotografering. Enligt det stycket ska ansvarsfrihet infalla då spridningen med hänsyn till omständigheterna var försvarlig. En sådan situation skulle kunna vara då personen som är objekt för spridningen är en offentlig person och det kan anses vara av allmänintresse att bilderna sprids. Denna ansvarsfrihetsregel ska emellertid tillämpas restriktivt.

En kriminalisering kräver noga avvägningar varför uppsatsen har undersökt om ovannämnda förslag uppfyller de, enligt åklagarutredningen, uppställda kriterierna för att en kriminalisering ska vara befogad.²³⁹ (1) Olovligt spridande av integritetskränkande bilder skadar de drabbade allvarligt men även samhället, genom att misslyckas att förhindra oönskade gärningar tappar människor förtroendet för rättsväsendet. (2) Några alternativa sanktioner står inte till buds och (3) det näthat som förekommer har ett sådant allvar att det krävs straffsanktioner. Endast en kriminalisering kan tillgodose skyddet för den personliga integriteten. (4) Straffsanktionen bör kunna utgöra ett effektivt medel för att motverka ett olovligt spridande. (5) Rättsväsendet kan erbjuda de resurser som krävs för att klara av en sådan belastning som en kriminalisering skulle innebära. Med detta sagt bör en kriminalisering anses befogad.

6.2.2.2 Kränkande uttalanden

En annan situation som där det straffrättsliga skyddet verkar brista är grova uttalanden som väcker starkt obehag, men som inte kränker den personliga äran eller utgör ett direkt hot. Exempel på sådana fall är B 9461-14 (Nyheter24), där den tilltalade med andra ord skrev att sådana som offret borde dö eller utsättas för grov misshandel. Ofredande är sällan tillämpligt på sådana näthatssituationer då det oftast gäller mer handfasta situationer. För att sådana kommentarer ska anses hänsynslösa, enligt bestämmelsen, och således omfattas av brottet, har det i rättspraxis krävts en mer upprepad karaktär.

Den nyzeeländska lagen har kriminaliserat denna typ av gärningar genom att skapa en generell bestämmelse som kriminaliserar näthat. Utgångspunkten för brottet är skadan. Lagen innehåller tre rekvisit för straffbarhet och samtliga rekvisit förutsätter en tolkning av begreppet ”skada”. Det finns ingen rättspraxis att tillgå i dagsläget, varför det är därför svårt att

---

²³⁹ Se avsnitt 2.2.

exemplifiera den skada som avses. I och med att det är en skada genom elektronisk kommunikation så förutsätter det att det är en psykisk skada. Den består i känslor och kan vara svåra att definiera. I lagtexten stadgas att skadan ska innebära en ”allvarlig känslomässig stress”. Vad det innebär exemplifieras i förarbeten som fysisk rädsla, förödmjukelse, mental och emotionell lidande.²⁴⁰ Detta är subjektiva känslor som kan variera från person till person och därför krävs det att innebörden av begreppet skada blir tydlig för att lagen ska bli så förutsebar som möjligt. Det är svårt att förutse var som kommer att föranleda skada eftersom lagstiftaren beskriver subjektiva känslor. Handlingar som leder till förödmjukelse och emotionellt lidande kan variera mellan olika personer och i olika kretsar. I vissa kretsar är de mer accepterat att ha en grov jargong medan samma jargong skulle föranleda stor skada i en annan krets. Även uppsåtsrekvisitet kan vara svårt att bedöma. Att skriva något elakt till en person, med uppsåt att skada denne, bör inte nödvändigtvis vara olagligt.

Frågan som aktualiseras är om lagen kan anses tillräckligt förutsebar då samtliga rekvisit bygger på subjektiva känslor. Detta är emellertid ett vanligt problem vid lagstiftning. Många av lagens regler förutsätter att tillämparen måste tolka begrepp som skada och i många fall utgör den skadan exempelvis en kränkning som är en subjektiv uppfattning. Den nyzeeländska lagstiftaren har försökt lösa det genom att i bästa möjliga mån förklara begreppen tydligt i lagen. Trots detta lämnar lagen ett stort tolkningsutrymme. Legalitetsprincipen sätter upp ett förbud på obestämdhet vilket betyder att lagtexten måste vara tydlig och preciserad. Medborgare ska kunna förutse vilka gärningar som är kriminaliserade och ha möjlighet att rätta sig efter lagen.

Den nyzeeländska lagstiftningen väcker en diskussion om huruvida Sverige skulle kunna skapa en liknande bestämmelse som kriminaliserar integritetskränkningar. Att skapa en generell kriminalisering för kränkningar mot andra personer som i den nyzeeländska lagen är förenat med många risker. Det begränsar människors yttrandefrihet. Europadomstolen har konstaterat i målet *Handyside mot Storbritanien*, att människor ska få yttra sig även om det upprör, stör och förolämpar. Värdeomdömen som exempelvis ”snuthora” har accepterats i svensk rättspraxis.²⁴¹ Människor ska kunna bråka och uttrycka arga kommentarer utan att straffas för det.

För att en sådan kriminalisering ska vara befogad krävs att andra sanktioner inte står till buds. I Nyheter24-målet (B 9461-14) hade bestämmelsen om förolämpning eventuellt kunnat aktualiseras. Uttalandet hade då kunnat

---

²⁴⁰ Se avsnitt 4.2.2.

²⁴¹ Se avsnitt 3.1.2.1.

betraktas som en verbalinjurie. Genom att gärningsmannen har kommenterat i direkt anslutning till artikeln bör slutsatsen också kunna dras att förolämpningen riktats i tillräcklig mån mot målsäganden. Om förolämpningsbestämmelsen är tillämplig vid sådana kränkningar är inte helt klart då rättspraxis för förolämpningar på nätet är väldigt tunn. Ur detta hänseende är det av vikt för framtida rättstillämpning att HD klargör rättsläget. Vad som kan konstateras är emellertid att det hade lämnat offret till enskilt åtal eftersom att åklagaren inte får väcka åtal då kommentaren i fallet inte anspelar på ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung, trosbekännelse eller sexuella läggning. Detta visar återigen på vikten av en utökad åtalsprövning.

Sammanfattningsvis kan konstateras att skyddet eventuellt skulle kunna tillgodoses genom förolämpningsbestämmelsen. Genom den förslagna, utökade åtalsmöjligheten skulle fler fall nå domstolarna och Sverige skulle således få mer vägledande praxis på detta område. Om förolämpningsbestämmelsen kan tillgodose det skyddet för den personliga integriteten i de fall som nämnts ovan är en kriminalisering inte befogad. Eftersom andra sanktioner står till buds är kriterierna för en kriminalisering är inte uppfyllda.²⁴²

6.2.3 Alternativa lösningar

Nya Zeelands nya lagstiftning har visat att det finns alternativa lösningar till problem kring näthat. *Approved Agencies* och *safe harbour-processer* syftar till att ge individer en alternativ chans till upprättelse, utanför den sedvanliga domstolsprocessen. Genom dessa verktyg hoppas lagstiftaren på att gärningar fångas upp vid ett tidigare stadie. Om en gärningsman får en förfrågan, i enlighet med en *safe harbour-process*, om att ta bort ett uttalande, kan det leda till att gärningsmannen tar bort kommentaren och avskräcks från att fortsätta med ett sådant beteende. Systemet kan således fungera som ett varningssystem där gärningsmannen dels kan bli mer medvetna om den skada de orsakar, dels avskräckas från att begå nya gärningar. Genom *Approved Agencies* kan individer få stöd och hjälp vid en process och om möjligt lösa tvisten innan den behöver gå till domstol. Processen blir förmodligen mindre betungande och mindre kostsam för en individ då de kan hanteras snabbare.

Det finns anledning att argumentera för att Sverige bör överväga alternativa vägar, som Nya Zeeland, för att få bukt med näthatsproblematiken. Sådana

---

²⁴² Se avsnitt 2.2.

alternativa processer kan leda till att fler offer får upprättelse samt öka en medvetenhet i samhället om vad som är olagligt. Fler gärningar skulle kunna uppmärksammas och förebyggas i ett tidigare stadium. Ett alternativ för svensk rätts vidkommande vore att utse en nätombudsman. Nätombudsmannen skulle vara utformad som en institution som arbetar med att tillvarata de rättigheter som individer åtnjuter på internet. Institutionen skulle hjälpa individer med att exempelvis få tillhandahållare av hemsidor att ta bort kränkande uttalanden eller föra skadeståndstalan å individens vägnar. Nätombudsmannen skulle även arbeta med att granska de lagar och regler som gäller för näthat i Sverige samt informera, utbilda och på andra sätt arbeta för att klimatet ska bli bättre på internet.

Institutet för Juridik, grundat av professor Mårten Schultz, arbetar redan på ett liknande sätt där de informerar om rättigheter och skyldigheter på internet samt hjälper individer att föra processer. Som privat institution har de inte några förvaltningsrättsliga befogenheter men i brist på något annat utgör de en viktig aktör i det svenska samhället. Det är viktigt att staten också är med och tar ansvar och inte lämnar dessa frågor till privaträttsliga aktörer.

6.2.4 Ansvar enligt BBS-lagen

I dagsläget ligger straffansvaret för näthat främst på individen som har uttalat sig. Som anförts ovan är möjligheterna att lagföra dessa individer begränsade. Det är därför intressant att titta på vilket ansvar tillhandahållare av anslagstavlor skulle kunna ha i näthatssituationer. I exemplet om Julia som utsattes för många olika kränkande kommentarer på Hennes & Mauritz Facebooksida,²⁴³ hade varken Facebook eller Hennes & Mauritz ett ansvar att ta bort de grova hoten och kommenterarna då dessa varken utgjorde hets mot folkgrupp eller någon annan av de uppräknade brotten i BBS-lagen. Det finns fog för att diskutera om dessa tillhandahållare borde ha ansvar. Denna situation berör två multinationella företag som tjänar pengar på att det kommenteras och debatteras på deras plattformar. Denna situation påminner om situationen i målet *Delfi AS mot Estland*. Där konstaterade Europadomstolen att yttrandefriheten i artikel 10 EKMR inte utgjorde ett hinder mot att ålägga ett företag civilrättslig ansvar för hotande och kränkande kommentarer som inte tagits bort. Europadomstolen öppnar genom detta mål för möjligheterna att ålägga tillhandahållare ett vidare ansvar. Det kan vara rimligt att ställa sådana krav på företag som tjänar pengar på att det kommenteras och debatteras.

---

²⁴³ Se avsnitt 1.1.

BBS-lagen ger i dagsläget inte individen ett tillräckligt starkt skydd mot näthat, då det endast omfattar näthat som också utgörs inom ramen för hets mot folkgrupp eller barnpornografi. Praxis gällande straffansvar enligt BBS-lagen är också begränsad. I de fall det har prövats har gärningsmännen med framgång kunnat stödja sig på religionsfriheten.²⁴⁴

Enligt bestämmelserna om *safe harbour* kan elektroniska anslagstavlor frias från ansvar för uttalanden som sker på dess sida, om de följer vissa regler. En sådan reglering förutsätter att anslagstavlor har ett ansvar. I den svenska regleringen har anslagstavlorna endast ett ansvar avseende grova brott och en sådan ansvarsfrihet gällande dessa brott skulle inte vara aktuell. Idén om att samarbeta med elektroniska anslagstavlor är emellertid en kreativ lösning och är något som nätombudsmannen bör arbeta med.

Enligt kommittédirektivet ska utredaren undersöka om tillhandahållare av hemsidor bör ha ansvar att ta bort kommentarer som uppenbart utgör en kränkning av den personliga integriteten.²⁴⁵ En utökning av ansvaret skulle ställa höga krav på sådana tillhandahållare. För det första skulle det kräva en kunskap hos tillhandahållaren om vad som ”uppenbart utgör kränkningar av den personliga integriteten”. Vid utformandet av ett sådan lagstiftning bör tolkningsbehovet avseende vad som omfattas inte vara för stort då det skulle ställa högre krav på juridiska kunskaper hos tillhandahållarna. För det andra skulle en sådan lagändring medföra en mer omfattande kontroll av anslagstavlor för tillhandahållarna. Många anslagstavlor har ett enormt flöde av meddelanden och ett vidare ansvar för det som skrivs skulle kräva mer resurser, som dessutom har kunskaper om lagens innebörd. För anslagstavlor som har tusentals kommentarer om dagen skulle det innebära en avsevärd administrativ belastning. Det finns således en risk för att ett vidare ansvar enligt BBS-lagen skulle komma att leda till att människor undviker att driva hemsidor, erbjuda kommentarsfält eller andra forum för debatt och diskussion. En sådan konsekvens skulle vara farlig i ett demokratiskt samhälle. Internet har som, tidigare nämnt, en mycket viktig roll i det demokratiska samhället, varför är det viktigt att dessa websidor inte begränsas. Ett ytterligare ansvar skulle riskera att hämma yttrandefriheten och den fria åsiktsbildningen. Ansvaret enligt BBS-lagen bör därför förbli oförändrat. Detta utesluter emellertid inte ett moraliskt ansvar för anslagstavlorna. Som föreslaget ovan bör nätombudsmannen samarbeta med anslagstavlorna för att bort uttalanden som kränker den personliga integriteten. Anslagstavlorna bör även samarbeta direkt med

---

²⁴⁴ NJA 2007 s. 805.

²⁴⁵ Se avsnitt 5.3.

individer som hör av sig gällande kränkningar. Detta görs dock utanför det straffrättsliga förfarandet.

6.2.5 Utredningsmöjligheter

Även om lagstiftaren ger ett starkare skydd för individen, enligt ovannämnda förslag, så kvarstår det faktum att polis och åklagare måste ha faktiska möjligheter att utreda brott. Undersökningen visar på att det dels saknas kompetens bland polisen, dels saknas juridiska möjligheter att utreda brott tillfredställande. Då straffskalan endast sträcker sig till böter kan polisen inte använda tvångsmedel såsom husrannsakan och kroppsvisitation. Detta gäller för normalgraden av ärekränkningar. Att polisen inte erbjuder tillräckliga utredningsmöjligheter som att inkludera beslagtagandet datorer eller mobiler kan möjligtvis strida mot EKMR.²⁴⁶ För svensk rätts vidkommande skulle en reglering i straffskalan leda till att utredningsmöjligheterna utvidgades och att fler brott kunde lagföras. En utvidgning av ingripanden från det allmänna innebär dock en kränkning av den personliga integriteten. En skyldighet som Sverige också har att skydda enligt artikel 8 EKMR. Här ställs intresset av att inte bli kränkt av andra individer mot intresset att inte utsättas för oproportionerliga ingripanden av staten. Det finns således svåra avvägningar som måste beaktas vid lagstiftningsarbete som rör den personliga integriteten.

Ett utvidgning av möjligheten till tvångsmedel vid bötesbrott skulle kunna vara oproportionerlig i ett demokratiskt samhälle och därför kan det vara relevant att undersöka andra lösningar. Ett exempel på en sådan lösning är att myndigheter arbetar med tillhandahållare av hemsidor för att få tillgång till uppgifter. Detta har lagstiftaren exempelvis uppmärksammat då den utvidgade polisens tillgång till abonnemangsuppgifter enligt LEK.²⁴⁷ En utredning bör tillsättas i syfte att undersöka möjligheterna för polis och åklagares att utreda brott.

6.3 Avslutande analys

Individer drabbas idag hårt av näthat. Näthatet kan leda till förödande konsekvenser för individen, men trots det får den drabbade sällan stöd från rättsväsendet. På grund av bristande kompetens och juridiska möjligheter hos polis och åklagare läggs utredningarna ofta ned innan åtal kan väckas.

---

²⁴⁶ Se målet *K.U. mot Finland*.

²⁴⁷ Se avsnitt 5.3.

Näthatets karaktär gör även att vissa handlingar hamnar i en gråzon och inte lagförs.

Sverige har en positiv skyldighet att se till att individens rättigheter respekteras och inte kränks. Det är viktigt att samhället markerar vad som är oönskade handlingar genom att sanktionera dessa och avskräcka människor från att begå brott. Det är dessutom viktigt att öka medvetenheten om vad som är olagligt på internet. Framför allt hos de yngre generationerna som växer upp med internet och sociala medier som en stor del av vardagen.

I Nya Zeeland har lagstiftaren uppmärksammat näthatet och skapat en lag som är skraddarsydd för att hantera dessa kränkningar. Den nyzeeländska lagen sätter upp ett generellt förbud mot skadliga kränkningar på nätet. I Sverige finns de flesta av dessa gärningar kriminaliserade redan och är då uppdelade efter den karaktär som de har såsom hotande, förtalande, förolämpande osv. Sverige har i nuläget en bra struktur och bör därför inte införa en sådan generell reglering som i Nya Zeeland. Den lagstiftningen vi har, är däremot i behov av en modernisering.

För att ge ett modernt och ändamålsenligt skydd för individen bör lagstiftaren därför utöka åtalsreglerna för ärekränkingsbrott och kriminalisera olovligt spridande av integritetskränkande bilder. Dessa ändringar riskerar dock att inte få den önskade effekten om polis och åklagare saknar förutsättningar att utreda dessa brott. Som Mårten Schultz påpekar leder få fall till ingripande från polis och åklagare, trots att de är kriminaliserade. En utredning rörande polisens och åklagares möjligheter att utreda näthatsbrott bör därför tillsättas. Lagstiftningen kan emellertid inte ensamt lösa problemet med näthat och därför krävs en nätombudsman som kan arbeta med att tillvarata individers rättigheter på internet.

De föreslagna ändringarna skulle vara förenliga med den positiva skyldigheten att tillvarata människors rättigheter som utarbetats genom EKMR:s praxis. Om förslag på ändringar inte presenteras i utredningen i januari 2016 står Sverige inför en allvarlig situation där människor riskerar att tappa förtroendet för rättssystemet, något som redan har hänt idag. Att offer själva blir ansvariga för att utkräva ansvar genom civilrättslig process eller enskilt åtal är ett tecken på att skyddet för den personliga integriteten är bristfälligt och behöver moderniseras.

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Mailkorrespondens med Benjamin Thomas, Policy Advisor, Criminal Law, Ministry of Justice, Nya Zeeland, 2015-12-02 och 2015-12-03.

Tryckta källor

Sverige

Statens offentliga utredningar

SOU 1992:61, Ett reformerat åklagarväsende.

Propositioner

Prop. 1962:10 Förslag till brottsbalk.

Prop. 1997/98:15 Ansvar för elektroniska anslagstavlor.

Prop. 1997/98:44 Personuppgiftslag.

Prop. 2005/06:173 Översyn av personuppgiftslagen.

Prop. 2009/10:80 En reformerad grundlag.

Prop. 2010/11:45 De brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter som elektronisk kommunikation.

Prop. 2012/13:69 Kränkande fotografering.

Prop. 2013/14:47 Några ändringar på tryck- och yttrandefrihetens område.

Motioner

2014/15:2313 Bekämpning av näthat.

2013/14:Ju389 Näthat.

2014/15:189 Nätombudsman.

2015/16:2207 Hot och kränkningar på nätet.

Kommittédirektiv

Kommittédirektiv 2014:74. Ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten.

Nya Zeeland

The Law Commission, Ministerial Briefing Paper: *Harmful Digital Communications. The adequacy of the current sanctions and remedies.*, 2012.

<http://www.lawcom.govt.nz/sites/default/files/projectAvailableFormats/NZLC%20MB3.pdf>

Internationella dokument

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Rom den 4 november 1950, SÖ 1952:35.

Europaparlamentet och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter om det fria flödet av sådana uppgifter.

Litteratur

Bogdan, Michael: *Komparativ Rättskunskap*, 2:a upplagan, Stockholm 2003.

Jareborg, Nils: *Allmän kriminalrätt*, 1:a upplagan, Uppsala 2001.

Jareborg, Nils, Friberg, Sandra, Asp, Petter, Ulväng, Magnus: *Brotten mot person och förmögenhetsbrotten*, 2:a upplagan, Uppsala 2015.

Korling, Fredric, Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 1:a upplagan, Lund 2013.

Lehrberg, Bert: *Praktisk juridisk metod*. 8:e upplagan, Uppsala 2015.

Leijonhufvud, Madeleine, Wennberg, Suzanne, Ågren, Jack: *Straffansvar*, 9:e upplagan, Stockholm 2015.

Lernestedt, Claes: *Kriminalisering, problem och principer*, 1:a upplagan, Uppsala 2003.

Lindblom, Hans-Olof, Öman, Sören: *Personuppgiftslagen - En kommentar*, 4:e upplagan, Stockholm 2011.

Schultz, Mårten: *Näthat - rättigheter och möjligheter*, 1:a upplagan, Stockholm 2013.

Schultz Mårten, Sackemark Alexandra, *Näthat - rättigheter och möjligheter*, 2:a upplagan, Stockholm 2015.

Wennberg, Suzanne, Träskman, Per Ole, Holmqvist, Lena, Leijonhufvud, Madeleine: *Brottsbalken: en kommentar Del 1 (1-12 kap.) Brotten mot person och förmögenhetsbrotten m.m.*, 7:e upplagan, Stockholm 2013.

Artiklar

Bogdan, Michael: ”Gränsöverskridande förtal i Cyberspace”, *Svensk Juristtidning*, 1998.

Enarsson, Therese: ”Utsatthet på nätet - Möjligheter till rättslig upprättelse vid ärekränkningar på nätet.”, *Juridisk tidskrift*, 2015.

Enarsson, Therese, Naarttijärvi, Markus: ”Näthat och det positiva ansvaret under Europakonventionen. Viktimologiska hänsyn och normativa utgångspunkter”, *Europarättslig tidskrift*, 2015.

Olsen, Lena: ”Näthat i form av hot, några reflektioner kring elektroniska tjänsteleverantörers ansvar”, *Svensk Juristtidning*, 2015.

Schultz, Mårten: ”Förtal och integritet”, *Juridisk Publikation*, 2012.

Övrigt

Brottsförebyggande rådet (Andersson, Frida, Nelander Hedqvist, Kerstin, Shannon, David): *Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via nätet, Rapport 2015:6*, 2015.

Datainspektionen: *Vad är straffbart enligt personuppgiftslagen? En vägledning från Datainspektionen för polis och åklagare*, 2011.

Internetstiftelsen (Findahl, Olle): *Svenskarna och Internet*, 2014.

Åklagarmyndigheten: *Förtal och förolämpning, RättsPM 2014:2*, 2014.

Elektroniska källor

Brottsoffer i rättsväsendet, Juridiska institutionen vid Umeå universitet, hämtad 2015-12-01, senaste besök 2015-12-02.
<http://www.jus.umu.se/forskning/forskningsteman/brottsoffer/>

Communications Act 2003, hämtad 2015-11-02, senaste besök 2016-01-07.
<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/21/contents>

Courts: Ministry of Justice New Zealand, hämtad 2015-10-16, senaste besök 2016-01-04.
<http://www.justice.govt.nz/courts>

Criminal Code Act 1995, No. 102, hämtad 2015-11-02, senaste besök 2016-01-07.
<https://www.comlaw.gov.au/Details/C2015C00601>

Facebook, hämtad 2015-10-15, senaste besök 2016-01-03.
<https://www.facebook.com/>

Furberg, Per, BBS-lagen, *Karnov Internet*, hämtad 2016-01-04, senaste besök 2016-01-04.

https://pro-karnovgroup-se.ludwig.lub.lu.se:2443/document/530300/elem/SFS1998-0112_K0_P5

Harmful Digital Communications: Ministry of Justice New Zealand, hämtad 2015-10-16, senaste besök 2016-01-04.

<http://www.justice.govt.nz/policy/criminal-justice/harmful-digital-communications>

Harmful Digital Communications Act 2015, No. 63, hämtad 2015-10-30, senaste besök 2016-01-07.

<http://www.legislation.govt.nz/act/public/2015/0063/latest/whole.html>

Harassment Act 1997, No. 92, hämtad 2015-10-30, senaste besök 2016-01-07.

<http://www.legislation.govt.nz/act/public/1997/0092/latest/DLM417078.htm>

1

Instagram, hämtad 2015-10-15, senaste besök 2016-01-03.

<https://instagram.com/>

It-brottcentrum verklighet i oktober, Polismyndigheten (2015-07-07), hämtad 2015-11-25, senaste besök 2015-12-28.

<https://polisen.se/Aktuellt/Nyheter/2015/Juli/IT-brottscentrum-verklighet-i-oktober/>

Juridiskinstitutet, senaste besök 2015-12-28.

<http://www.juridiskinstitutet.se/>

Johansson, Magnus: *Ung hotades att stenas och våldtas*, SVT, (2013-02-01), hämtad 2015-11-15, senaste besök 2016-01-04.

<http://www.svt.se/ug/hotades-att-stenas-och-valdtas>

Johansson, Magnus: ”Män som näthatar kvinnor”, *Sveriges Television* (1 februari 2013), hämtad 2015-11-15, senaste besök 2016-01-04.

<http://www.svt.se/ug/man-som-nathatar-kvinnor>

MSN, hämtad 2015-12-15, senaste besök 2016-01-05.

<http://www.msn.com/sv-se>

Om Datainspektionen, Datainspektionen, hämtad 2015-12-28, senaste besök 2015-12-28.

<http://www.datainspektionen.se/om-oss/>

Om IIS, Internetstiftelsen i Sverige, hämtad 2015-10-27, senaste besök 2016-01-04.

<https://www.iis.se/om/>

Safe harbour provisions: Ministry of Justice New Zealand, hämtad 2015-11-03, senaste besök 2016-01-04.

<http://www.justice.govt.nz/policy/criminal-justice/harmful-digital-communications/safe-harbour-complaints-process>

Schultz Mårten: ”Mårten Schultz: när rättsväsenet inte ingriper mot näthatet måste offren ta lagen i egna händer”, *Dagens Juridik*, (13 september 2013), hämtad 2015-11-09, senaste besök 2016-01-04.

<http://www.dagensjuridik.se/2013/09/marten-schultz-nar-rattsvasendet>

Schultz, Mårten: ”Rättsväsendet måste lära mer om näthat”, *Aftonbladet*, (2015-02-03), hämtad 2015-11-13, senaste besök 2016-01-06.

<http://www.aftonbladet.se/debatt/debattamnen/brottochstraff/article20256797.ab>

Sociala medier, Nationalencyklopedin, hämtad 2015-11-15, senaste besök 2016-01-04.

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/sociala-medier>

The New Zealand Legal System: Ministry of Justice New Zealand, hämtad 2015-10-16, senaste besök 2016-01-04.

<http://www.justice.govt.nz/publications/global-publications/n/the-new-zealand-legal-system>

Twitter, hämtad 2015-10-15, senaste besök 2016-01-03.

<https://twitter.com/>

YouTube, hämtad 2015-12-15, senaste besök 2016-01-05.

<https://www.youtube.com/>

Rättsfallsförteckning

Svenska domstolar

Hovrätten

RH 1983:166.

RH 2002:71.

RH 2009:40.

RH 2009:45.

Svea hovrätts dom den 19 oktober 2009, mål nr B6821-09.

RH 2011:5.

Svea hovrätts dom den 2 juli 2012, mål nr B 4235-12.

Göta hovrätts dom den 31 oktober 2013, mål nr 700-13.

Svea hovrätts dom den 28 september 2015, mål nr B 9461-14.

Högsta domstolen

NJA 1989 s. 374.

NJA 1992 s. 594.

NJA 2000 s. 661.

NJA 2004 s. 331.

NJA 2007 s. 805.

NJA 2008 s. 946.

NJA 2013 s. 1090.

Högsta domstolens dom den 16 mars 2015 mål nr T 5670-13.

Högsta domstolens dom den 18 juni 2015, mål nr T 2909-14.

Internationella domstolar

Europadomstolen

Handyside mot Storbritannien, (5493/72) Europadomstolens dom (GC) den 7 december 1976.

K.U. mot Finland (2872/02), Europadomstolens dom (GC) den 2 december 2008.

Söderman mot Sverige (5786/08) Europadomstolens dom (GC) den 12 november 2013.

Delfi AS mot Estland (64569/09), Europadomstolens dom (GC) den 16 juni 2015.

EU-domstolen

Mål C-101/01 – Lundqvist. Domstolens dom den 6 november 2003.